

Слободан Наградих*

Претходно саопштење
UDK 341.211:323(497.4
Republika Srpska)(091)“1992-.,

ДОГАЂАЈИ И ЧИЊЕНИЦЕ О НАСТАНКУ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Хронологија збивања 1990–1995. и даље

EVENTS AND FACTS OF THE CREATION OF REPUBLIKA SRPSKA

Chronology of the events, 1990–1995 and further

***Abstract.** This paper presents events and facts concerning the establishment of the Republic of Srpska which was legalised and internationally and legally recognised in the Dayton Peace Agreement and in the Constitution of BH as a state-building entity in Bosnia and Herzegovina. Facts and events related to the creation of this state entity are given by criteria and principles of chronology as a supporting historical science, that is, following the time sequence of its creation and manifestations. The material thus presented, which is necessarily selective, clearly shows which social, historical and political processes caused and affected the genesis of the creation of Republika Srpska, that is, when and where they happened and who were their participants.*

***Key words:** Republika Srpska, Bosnia and Herzegovina, Serbia, peace negotiations, civil war, UN Security Council, European Economic Community, the right of peoples to self-determination, constituency, equality, political leaders.*

***Сажетак.** У раду се презентују догађаји и чињенице у вези са настанком Републике Српске, која је Дејтонским мировним споразумом и Уставом БиХ легализована и међународно-правно призната као државотворни ентитет у Босни и Херцеговини. Факти и догађаји о настанку тог државног ентитета су изложени по критеријумима и принципима хронологије као помоћне историјске науке, тј. по временском редослиједу настанка и манифестовања. Из презентоване грађе, која је нужно селективна, је видљиво који су друштвени, историјски и политички процеси узроковали и утицали на генезу настанка Републике Српске, односно кад и гдје су се десили и ко су били њихови актери.*

***Кључне ријечи:** Република Српска, српски народ, Босна и Херцеговина, Југославија, Србија, мировни преговори, грађански рат, Савјет безбједности УН, Европска економска заједница, право народа на самоопредјељење, конститутивност, равноправност, политички лидери.*

* Аутор је социолог, стручни сарадник на Факултету политичких наука у Бањој Луци.

Свака хронологија ма којег социјалног и историјског процеса, ма којег низа и колоплета догађаја из области и сфера егзистенције у којима је бог *Hronos* (старогрчки бог времена, по орфичкој космогонији, односно божији потомак *Tuman*, по другој традицији, али неоспорно син *Урана* и *Гее*) релевантан, односно у којима се зачиње и рађа нешто ново, или макар другачије од постојећег, неминовно је селективна и субјективна, арбитарна – наравно, не нужно и произвољна - ма колико се њени аутори трудили да буду и остану објективни, непристрасни и ма колико се држали критеријума, принципа и метода струке и науке. Због тога је синтагма „селективна хронологија“, која се ту-и-тамо може сусрести у, очигледно неадекватној, литератури, не само стилски непримјерена, логички некохерентна, јер је посриједи плеоназам, него је и садржински, суштински неодржива, управо због мишљења и оцјене да је свака хронологија селективна. Она је увијек резултат неког избора, бирања између више чињеница, докумената и свједочанстава о неком социјалном процесу, историјској појави или догађају, временском периоду, значајној личности и сл., из мање или више богате, сређене или несређене архивске грађе, првенствено у складу са временским параметрима и редослиједом, али и неким другим критеријумима, нпр. проблемским, географским, персоналним и сл., и у таквим поступцима (селекцијама) неизбјежна су изостављања, односно маргинализовања неких догађаја, факата, докумената (писаних, ликовних, данас и електронских), аката, личности и њихових активности.

Такође, хронологија је увијек и рефлексивна, накнадно освјешћивање, херменеутика чињеница систематизованих у хронике, по принципу и садржају хроника, о ономе што је забиљежено и верификовано да се стварно десило, кад се то десило, ко су актери догађаја или процеса и, евентуално, какве су последице тога што се десило. Другим ријечима, хронологије су а posteriori искуство, спознаја и самосвијест које, попут Миневрине сове, тог симбола хеленске мудрости, увијек долазе накнадно, након што се збиља десила, предметила, на крају процеса или слиједа догађаја који доводе до чињеница. Хронологија може имати и друге садржаје и димензије, нпр. изјаве учесника догађаја, наводе из (писаних) медија информисања, изјаве и оцјене надлежних институција, органа власти, војних штабова, прес-центара и сл. Због тога она није ни херменеутика, али ни нека лента времена, па ни пуки календар догађаја. Она јесте све то, али и више од тога.

Традиционално и школски, хронологија се разумијева као тзв. помоћна историјска наука, као дисциплина која садржи материјал и факте, односно макар њихово датовање и дескрипцију, о којем се историографски мисли и суди; на основи хронолошке грађе, могући су релевантни историографски увиди, а полазећи од њих доносе се закључци о историјским процесима, тумаче се чињенице повијести и трага за њиховим узроцима, поводима и смислом. Ако су тачни садржаји хронологија, ако су оне утемељене на чињеницама, којима није потребна никаква додатна атрибуција, онда су оне добра претпоставка валидно-

сти и опортуности историографских истраживања, дескрипције, херменеутике и валоризације повијесне прошлости, која није, односно не мора увијек бити неповратна. Историја, као наука о повијести, о процесима у прошлом, али и садашњем времену, се служи хронологијом као инструментом који је истовремено и упућује на конкретно и ограничава у спекулативним потенцијалима, али и недисциплини ума. Зато историја и јесте егзактна, што није синонимно са пуком позитивистичком фактографијом, неком хагиографијом, а не контемплативна научна дисциплина. Наравно, појам, термин историја данас није и не означава само науку, него је то и (само)свијест, социјална свијест, својеврсно друштвено, заједничко/колективно саморазумијевање оног билосног и главних силница у њему. Међутим, историја је и наша садашњост, повијесни процес који живимо данас, медијум у којем свакодневно и сви, мање или више, партиципујемо, уписујемо се у њега и остављамо трагове о томе. За будућност као долазећу историју. У том контексту треба разумијевати изреку „историја (нам) то неће опростити“ или императив “бити на висини историјског изазова“ итд. Тако настаје и етаблизује се историјска наука.

Хронологија која је пред нама, осим што је, као и већина других, унапријед, „по себи“ селективна, додатно је и редукована и поједностављена, надамо се не и банализована, због просторног ограничења. Она је овдје дата сасвим циљно инструментално, као свједочанство једног конкретног и препознатљивог историјског процеса богатог, прије свега, политичким, а затим дипломатским и војним догађајима, који је окончан стварањем Републике Српске. Другим ријечима, ова хронологија је евоцирање догађаја и чињеница у вези са настанком Републике Српске, а поводом њене двадесетогодишњице. Република Српска је, како то нормира Устав Босне и Херцеговине, један од два равноправна државотворна ентитета дејтонске Босне и Херцеговине. Као државотворни ентитет, односно политичка заједница, она постоји, *de facto* од 1992. године, а *de iure* од 1995., кад је и међународно-правно и политички легализована Дејтонским мировним споразумом. Од тада се њено постојање, њен фактицитет и субјективитет не могу негирати а да се при том не крши Устав БиХ и један међународни мировни уговор, као што је Дејтонски, односно Паришки мировни споразум између зараћених страна у БиХ, административно-политички и територијално упосебљених и заокружених у државотворне ентитете: Републику Српску и Федерацију Босну и Херцеговину, којег су, уз то, потписале и сусједне државе: Савезна Република Југославија, чији је правни насљедник Србија, и Република Хрватска, уз свједочанство и гаранцију великих сила: САД, Руске Федерације, Велике Британије, Француске, Њемачке и Европске уније.

Због тога је ова хронологија и ограничена на период стварања и борбе за легализацију и међународно признање Републике Српске. Наравно, ту је и неколико факата који претходе непосредним садржајима и активностима вођеним с циљем легализације српске аутономије у БиХ у условима грађанског рата у БиХ 1992–1995., као и назнаке појединих момената релевантних за постратну, тј. постдејтонску политичку егзистенцију Републике Српске. Разумије се, Република Српска, као државно-политички, аутономи ентитет српског народа у БиХ, није створена по моделу *creatio ex nihilo*, тј. није настала из ничега, одједном. Напротив, њеном стварању претходила је дуга, упорна и тешка борба српског народа у БиХ за свој идентитет, националну, културну, школску, вјерску и др. аутономију, за државно самоорганизовање, за право да сами уређују односе са другим народима итд. Период између 1992. и 1995. г. је само финиш једног процеса, којег је савремена историјска наука под утицајем једне француске историографске школе („аналисти“) назвала процесом тзв. дугог трајања. У том периоду зрно аутономије, које је међу Србима у БиХ давно посијано и више пута клијало, коначно је уродило плодом – створена је и међународно-правно верификована Република Српска. Многи аутор(итет) и су тај резултат, тј. настанак и постојање Републике Српске, дефинисали као једини позитивни исход, побједу српског народа у времену свеопшних пораза и апокалипсе, коју је харала српским земљама посљедње деценије 20. вијека.

Тај процес, односно опосебљавање и етаблисање Републике Српске, се није одвијало праволинијски. Напротив, оно је пуно меандрирало, успоравано је и запречавано разним препрекама и тешкоћама, на њих су утицале бројне историјске силнице, испремрежени је многим догађајима који данас чине мозаик мапе са које се рашчитава особеност Републике Српске. Без исцртавања тог рељефа и „правилног“ разумијевања те конфигурације српске политичке и државотворне аутономности у БиХ, није могуће ваљано и темељито разумјети Републику Српску, ухватити смисао њене повијесне егзистенције и детектовати „погонско гориво“ које ју је створило и које је и данас одржава. Због тога је важно ово хронолошко евоцирање чињеница о њеном настанку, да се види кад, како, гдје, ко, зашто итд. је све учествовао у њеном стварању, а ко је, пак, то оспоравао и ометао и зашто.

У околностима у којима и кад, усљед објективних просторних ограничења (није примјерено, а можда ни сувисло да прилог хронолошког проседеа и намјене буде вишеструко дужи од осталих текстова у овом темату, без обзира што се тиме умањује његова хеуристичка вриједност и упркос тешкоћама које формално редуковање, тј. механичко скраћивање подразумејева), није могуће презентовати комплетну и комплексну хронологију догађаја и чињеница о настанку, узрастању и учвршћивању Републике Српске у првих неколико година њене правно-политичке егзистенције, неминовно је, ма колико то тешко било и имало инсуфицијентни учинак, њену свеколику разуђеност редуковати само на круцијалне факте и пустити их да они сами говоре о себи, а интерпретације

њиховог смисла, значења и контекста у којем су настале, дати само уколико је то заиста нужно. Отуда у овој презентацији нема података о неколиким фактима који су, са становишта парцијалитета, неког конкретног проблема, теме, временског периода, институције власти, географског ентитета, појединих актера догађаја и сл., јако важни, али у контексту цјелине, из холистичке перспективе, немају значај који им придаје нека конкретна егзистенција, тј. појединачни субјект и парцијална свијест. Овдје су дате само битне, носиве чињенице и наведени догађаји који свједоче о стварању Републике Српске, те они из којих се разазнаје контекст унутар којег се њено формирање десило, што се у првом реду односи на процесе и догађаје у бившој заједничкој држави, СФР Југославији, али и неколике чињенице које се односе на збивања у Словенији, а посебно у Хрватској, па на оно што се збивало у тзв. међународној заједници, посебно у Уједињеним нацијама, а тиче се Срба и борбе српског народа за своју Републику. Хроничарење догађаја из Босне и Херцеговине у том периоду се подразумејева. Због тога је у хронологији која слиједи више нота и глоса о догађајима из сфере међународних односа, дипломатије, унутрашње политике, о мировним преговорима, одлукама и акцијама институција власти и сл., него што је наведено чињеница о војним операцијама, појединим биткама или заслужним актерима опосебљавања и етаблисања српског државотворног ентитета у БиХ. С обзиром на то, ми смо се углавном и самоограничили и фокусирали на период 1992-1995., иако смо подсјетили и на неколике факте из ранијег периода који и садржински, дакле историјски, процесуално, али и логички, формално-правно претходе стварању РС, као што има мноштво догађаја из постдејтонског периода важних за развој и опстанак наше републике, али они ће бити хронологизовани неком другом приликом и поводом, памећу и руком неког другог аутора. Овдје их је свега неколико, и то само до одржавања првих послеријатних избора у Републици Српској и БиХ и конституисања нових власти легитимисаних управо тим изборима, септембра 1996. године, након чега почиње нека друга ера у животу поменутих државотворних, правно-политичких и територијалних ентитета.

Из више разлога сматрамо оправданим да се у текстовима овог проседеа, композиције и намјене, хроничарење започне од 1990. године. Она је за српски народ у цјелини и све државе у којима су живјели, најпослије за Србе из БиХ, преломна по неколиким критеријумима. Такође, учинило нам се несврсисходним да се у овом хроничарењу иде даље од 1996. и, као што смо већ скицирали, формирања органа власти у Српској имплементацијом резултата постигнутих на изборима одржаним те године у БиХ. Јер, и из изабране грађе довољно се препознаје „ход по мукама“ који су прошли српски народ у БиХ и Република Српска у борби за аутономност, државност, национални идентитет у условима разбијања њихове државе и отаџбине, СФР Југославије, грађанског рата у БиХ и опосебљења српског државотворног ентитета и свако ко и овлаш прелиста ову хронологију моћи ће да стекне солидан увид у протекле догађаје и на основи њега формира и „урама“ себи слику о првим годинама Републике Српске. Та слика може бити заиста рељефна, колоритна и без навођења низа

детаља и факата о догађајима и односима између бројних чиниоца, који су се одвијали упоредо са овдје нотираним збивањима, чињеницама и подацима, или послје њих, тј. након „граничне“, 1996. године.

Нема хронологије која је неоспор(ив)(н)а, којој није могуће што-шта приговорити и критиковати ово или оно у њој. Унапријед знамо да ће се и ова која слиједи оспоравати и критиковати. Шта год да смо забиљежили, који год податак или чињеницу да смо унијели, увијек је, са неког становишта или из/са неког разлога, могуће приговорити зашто баш ти факти и догађаји, а не (и) неки други. И то је легитимно. Како би то неко, будуће, оспоравање овог сочињенија било што увјерљивије, нијансираније и ефектније, понављамо: ово је тек једна пригодна/слављеничка, редукована хронологија, скромни преглед догађаја, а не потпуна историја процеса, односа, збивања, радњи и актера у периоду на који се хронологија односи. Али, и таква, мањкава, она ће послужити својој сврси.

Презентована хронологија је, колико евоцирање пута којим је ишао и искушења пред којима се налазио српски народ у БиХ у реченом периоду, толико и одавање пијетета онима који се се жртвовали за колики-толики суверенитет, административно-територијалну посебност и аутономију и свеколику другу еманципацију српског народа у БиХ – што Република Српска јесте - али и позив позванијим и одговорнијим од потписника овог текста да што прије припреме и публикују једну свеобухватну хронологију збивања и факата о настанку и функционисању Републике Српске у ових двадесет година њене историјске, правно-политичке и свеколике друге егзистенције.

Надамо се да овдје презентоване чињенице о догађајима који свједоче о настанку и усправљању на ноге Републике Српске у, за њу, најтежем периоду, неће доживјети судбину већине *Hronos*-ових потомака – познато је да је *Hronos*, исто као и његов отац *Uran*, гутао своју дјецу, само је *Zeus*, захваљујући родитељској љубави, сажалењу и промућурности његове мајке *Ree*, преживио и постао господар свих богова на Олимпу - да неће нестати, бити гурнути на маргине историје, у заборав, него да ће, као и *Zeus*, претрајати и мотивисати, стимулисати и штитити, попут музе *Klio*, све оне који ће, полазећи од хронологије пред нама, исписивати и тумачити нашу повјесницу у недавној прошлости и причу о томе, тј. *istoriу*, преносити будућим генерацијама за незаборав. Другим ријечима, сад су на потезу историчари.

1990. ГОДИНА

20.01. У Београду почео **14. ванредни Конгрес Савеза комуниста Југославије** (СКЈ), једине и владајуће политичке странке у Другој Југославији, који је трајао до **22. јануара**. Конгрес је прекинут јер су га делегати СК Словеније и СК Хрватске напустили под изговором да нису прихваћени њихови тзв. реформски приједлози и иницијативе. Наставак Конгреса одгођен до даљњег. Био је то почетак краја те политичке организације, а са њом и државе којом је владала 45 година.

Прекинути ванредни Конгрес СКЈ окончан је **30. 5.**, без учешћа делегата из СК Словеније, СК Хрватске и СК Македоније.

24.01. У центру Приштине, испред зграде Покрајинског комитета СК, одржани протести грађана албанске народности, који су прерасли у отворене антисрпске демонстрације. Демонстранти тражили ослобођење Азема Власија. Дата је и подршка словеначким делегатима за напуштање 14. ванредног Конгреса СКЈ.

31.01. Студенти Београдског универзитета демонстрирали су пред зградом Скупштине СФРЈ под паролом „**Не дамо Косово**“

10.02. У Загребу обновљен рад **Српског културног друштва „Просвјета“**

14.02. На сједници Савезног вијећа Скупштине СФРЈ у Београду делегати су прихватили образложење приједлога Предсједништва СФРЈ да се приступи доношењу **новог устава** земље и закључили да се скупштине република и покрајина о њему да се изјасне до 15. марта те године.

17.02. У Книну је основана **Српска демократска странка**. За предсједника изабран **академик Јован Рашковић**.

21.02 Скупштина СР Босне и Херцеговине донијела **Закон о удружењима грађана** којим је уведен и легализован политички плурализам.

24.02. Одржан **Први општи сабор Хрватске демократске заједнице** (ХДЗ), на коме је **Фрањо Туђман** рекао: “НДХ није била само пука квислиншка творба и фашистички злочин, већ и израз повијесних тежњи хрватског народа“. Иначе, Хрватска демократска заједница (ХДЗ) основана је **17. јуна 1989.** у Загребу.

05.03. На **Петровој Гори** (Хрватска), одржан велики митинг за очување Социјалистичке Федеративне Републике Југославије. Главни организатор и говорник генерал **Душан Пекић**.

08.03. Одлуком **Скупштине Словеније** избрисана ријеч „социјалистичка“ из назива те републике.

27.03. На старој српској православној цркви на Башчаршији и на Дому ЈНА у Сарајеву појавиле се **националистичке пароле којима се Срби тјерају из БиХ**. Уз то, према подацима надлежне парохије СПЦ, спрејом су нацртани полумјесец и звијезда, а на Дому ЈНА дописано „Живјели муслимани“.

08.04. У Словенији одржани **парламентарни и предсједнички** избори. На првим стварним вишестраначким изборима у послеријатној Југославији, већину посланичких мјеста у Скупштини (55%) освојила уједињена опозиција **ДЕМОС**.

22.04. У Хрватској одржан **први круг првих вишестраначких избора**. Послије другог круга, **6. маја**, Хрватска демократска заједница (ХДЗ) је, захваљујући већинском систему, освојила двије трећине посланичких мјеста у сва три вијећа Сабора Хрватске, иако је добила 41,5% гласова, а **Фрањо Туђман** је изабран за предсједника Предсједништва Хрватске.

23.04. У другом кругу избора за предсједника Предсједништва Републике Словеније изабран је **Милан Кучан**, кандидат СКС-Странке демократских промјена и Социјалистичког савеза Словеније.

5.05. Др **Борислав Јовић** (СР Србија) преузео дужност предсједника Предсједништва СФРЈ, а др **Стипе Шувар** (СР Хрватска) постао је нови потпредсједник колективног шефа државе. Прије др Јовића дужност предсједника Предсједништва Југославије обављао је др **Јанез Дрновшек** (СР Словенија), а он је био потпредсједник.

26.05. У Сарајеву основана **Странка демократске акције**. За предсједника изабран **Алија Изетбеговић**.

28.06. У Сарајеву, по трећи пут у њеној историји, одржана обновитељска скупштина **Српског просвјетног и културног друштва „Просвјета“**. За предсједника изабран проф. др **Војислав Максимовић**.

02.07. Скупштина Словеније усвојила **Декларацију о пуној суверености државе** Републике Словеније, на основу које је републичким законима дата предност над савезним.

04.07. Иако је званично забрањен, у **Титовом Дрвару одржан оснивачки скуп Српске демократске странке**. На скупу је говорио и др **Јован Рашковић**.

12.07. У Сарајеву је основана **Српска демократска странка Босне и Херцеговине**. На оснивачкој скупштини усвојени су Програм и Статут СДСБиХ, изабрани Главни одбор и предсједник Странке, др **Радован Караџић** Скупштини су, између осталих, присуствовали и скуп поздравили академик **Јован Рашковић** и **Јован Опачић** из Книна, прваци Странке демократске акције **Алија Изетбеговић** и проф. др **Мухамед Филиповић**, те др **Драгољуб Мићуновић**, предсједник Демократске странке из Београда.

17.07. У центру „Сава“ у Београду је завршен Први конгрес Социјалистичке партије Србије. За првог предсједника нове партије, настале спајањем и трансформацијом дотадашњих Савеза комуниста Србије и Социјалистичког савеза радног народа Србије, делегати су убједљивом већином гласова изабрали **Слободана Милошевића**.

25.07. Сабор СР Хрватске усвојио је Амандмане на Устав Републике Хрватске. Промијењени су државни симболи: **петокрака је замијењена „шашовником“**.

25.07. Због дискриминаторских одредби у Уставу Хрватске, на митингу одржаном у Србу, којем је присуствовало више хиљада Срба из Хрватске и руководство СДС, те представници Српске православне цркве, **усвојена је Декларација о суверености и аутономији српског народа у Хрватској**.

29.07. Предсједник Савезног извршног већа Анте Марковић на митингу на Козари пред неколико десетина хиљада људи објављује оснивање нове странке, која ће убрзо добити и име - **Савез реформских снага Југославије**.

16.08. Српско национално вијеће у Хрватској је донијело одлуку о расписивању **референдума о аутономији Срба у Хрватској**.

17.08. Влада Хрватске прогласила је тај референдум незаконитим. На информације да се хрватска полиција креће према неким српских градовима у Крајини, посебно према Книну и Бенковцу у којем је дошло и до сукоба, Срби су подигли барикаде. Тај потез касније је назван **„балван револуција“**.

18.08. У присуству око 5.000 људи у сарајевској „Скендерији“ одржан **Први Сабор Хрватске демократске заједнице Босне и Херцеговине (ХДЗ)**, чији Иницијативни одбор је основан у фебруару те године у западној Херцеговини.

24.08. На ванредном засједању хрватског Сабора због немира у Книнској Крајини усвојена је **Резолуција о заштити уставног поретка и националним правима у Хрватској**, а умјесто **Стипе Шувара** за члана Предсједништва СФРЈ из Хрватске изабран је **Стјепан Месић**.

03.09. У Широком Бријегу (раније Лиштица) **Иван Звонимир Чичак** и **Маринко Божић** организовали **Хрватску домољубну организацију** и извршили смотру њених припадника, који су били у црним униформама.

07.09. У Качанику на тајном састанку делегати распуштене Скупштине Косова и Метохије албанске народности **донијели Устав Републике Косово**.

18.09. У Вишем суду у Сарајеву регистрована нова странка **Савез реформских снага Југославије за БиХ**. Предсједник странке је др **Ненад Кецмановић**.

06.10. Објављен је пројекат конфедералног модела југословенске заједнице, којег су предсједништва република Хрватске и Словеније доставила Предсједништву СФРЈ.

17.10. Предсједништво СФРЈ доставило је Скупштини СФРЈ концепт уставног уређења Југославије на федеративним основама у коме се Југославија дефинише савезном републиком, државом равноправних народа и њихових република.

19.10. На заједничкој сједници Савезног вијећа и Вијећа република и покрајина Скупштине СФРЈ, **Стјепан Месић** проглашен за новог **члана Предсједништва СФРЈ из Хрватске**.

18.11. Одржани вишестраначки избори у Босни и Херцеговини за чланове Предсједништва Републике, посланике у оба Вијећа Скупштине, одборнике за 109 општинских скупштина и Скупштину града Сарајева. Највише посланичких мјеста у Парламенту добила Странка демократске акције (86), затим Српска демократска странка (72) и најзад Хрватска демократска заједница (44). **У Предсједништво су изабрани: Муслимани - Фикрет Абдић и Алија Изетбеговић, Срби - др Никола Кољевић и др Биљана Плавшић, Хрвати - Стјепан Кљујић и Фрањо Борас и из реда осталих - др Ејуп Ганић.**

29.11. Устоличен нови патријарх Српске православне цркве, дотадашњи епископ рашко-призренски, **Павле**. То је 44. српски патријарх у историји СПЦ.

09.12. Слободан Милошевић, кандидат СПС на првим вишестраначким изборима у Републици Србији, изабран за **предсједника Републике** са 65% освојених гласова. Парламентарну већину освојила Социјалистичка партија Србије.

09.12. Предсједништво СФРЈ оцијенило је да је, последице вишестраначких избора у земљи, неопходно заједно са федералном скупштином, СИБ-ом и представницима република и покрајина, повести политичку акцију за тражење излаза из политичке и уставне кризе у земљи.

20.12. Засједањем Скупштине БиХ у Сарајеву успостављена нова власт. На бази партнерства странке СДА, СДС и ХДЗ подијелиле сва кључна мјеста у државној власти. **Предсједник Предсједништва БиХ је Алија Изетбеговић, предсједник Скупштине мр Момчило Крајишник, предсједник Владе Јуре Пеливан, предсједник Вијећа грађана др Абдулах Коњиџија, Вијећа општина Петко Чанчар и потпредсједник Скупштине Мариофил Љубић.**

22.12. На свечаној сједници Сабора Хрватске у Загребу **проглашен Устав Републике Хрватске**. Република Хрватска постаје држава Хрвата и других народности који у њој живе. Из новог Устава избачен је српски језик, а српски

народ, који је на тим просторима живио од касног средњег вијека, претворен је у националну мањину. Српски представници, у знак протеста, напустили су засједање Сабора.

23.12. Грађани Словеније на плебисциту одлучили иступити из Југославије, а тај процес ће трајати шест мјесеци. Од укупно 1.459.772 грађана са правом гласа на гласање је изашло 93,2%, За самосталност Словеније гласало је 82%. „Југославије више нема. Она Словенију не занима. Ми идемо у Европу“, рекао је др Јоже Пучник, председник изборне Комисије након саопштења резултата плебисцита

1991. ГОДИНА

09.01. Предсједништво СФРЈ издало Наредбу о разоружању свих нерегуларних оружаних снага и враћању оружја, илегално унијетог у земљу, најближим установама или јединицама ЈНА. Словенија и Хрватска се изјасниле против спровођења те наредбе на својој територији.

31.01. Војни суд у Загребу издао је налог за **привођење Мартина Шпегеља**, министра одбране Хрватске, због умијешаности у аферу илегалног увоза оружја. Власти Хрватске одбациле оптужбе, Шпегељ никада није приведен, нити одржано суђење.

20.02. Влада Хрватске поднијела је Сабору **Уставни закон по коме у Хрватској важе само закони те републике, чиме је суспендован Устав СФРЈ.** Сабор је усвојио **Резолуцију о заштити уставног поретка Републике Хрватске**, који је ултимативно упућен Предсједништву СФРЈ.

26.02. Уставна комисија доставила Скупштини СФРЈ Декларацију за нови договор о југословенској заједници, до чијег би усвајања, како је предложено у Декларацији, органи власти у југословенским републикама били дужни да поштују Устав СФРЈ и савезне органе.

27.02. „Због суверене БиХ ја бих жртвовао мир“, изјавио председник Предсједништва **Алија Изетбеговић** пред посланицима Скупштине БиХ. **Никола Кољевић, члан Предсједништва из српског народа**, изјавио је да је запањен Изетбеговићевим ријечима да му је сувереност БиХ преча од мира.

01.03. Предсједништво СФРЈ, у проширеном саставу, усвојило приједлог о уставноправном поступку за издвајање из Југославије. Једностране или билатералне одлуке с циљем тзв. **раздруживања СФРЈ**, односно отцјепљења република, у директној су супротности са Уставом СФРЈ, став је Предсједништва СФРЈ.

09.03. Иако није имала сагласност надлежних власти, опозиција у Београду одржала је протестни митинг, коме је присуствовало више десетина хиљада људи. Протести су се завршили обрачуном демонстраната и полицијских снага у којем су погинули један демонстрант и један милиционер, а

по налогу Предсједништва СФРЈ **на улице Београда изашли тенкови**. Један од ухапшених демонстраната био је и њихов организатор, **Вук Драшковић**, лидер Српског покрета обнове.

15.03. Предсједник Предсједништва СФРЈ, **др Борислав Јовић** поднио оставку на ту дужност, након чега је потпредсједник Предсједништва СФРЈ, **Стјепан Месић**, изјавио да ће он, као потпредсједник бити „у функцији предсједника“.

20.03. Скупштина Србије одбила је оставку **Борислава Јовића на чланство у Предсједништву СФРЈ**, па се он вратио на стару дужност, а дан касније изабрала **Сејду Бајрамовића** из Косова и Метохије за члана Предсједништва СФРЈ.

21.03. На проширеној сједници Предсједништва СФРЈ постигнут је договор да предсједници република започну преговоре о будућности Југославије.

25.03. У Карађорђеву, без претходне најаве, али не и у тајности, одржан састанак **Слободана Милошевића и Фрање Туђмана**, којег ће неки тумачи касније окарактерисати као договор о почетку рата и разбијању СФРЈ, односно о подјели Босне и Херцеговине, што није потврђено аутентичним доказима.

31.03. Градски одбор СДА Сарајево основао војно крило, што је представљало језгро из којег се касније развила прва паравојна формација - **Патриотска лига**. Иначе, та паравојна организација Муслимана из БиХ као датум свог оснивања узима **10.06.1991**. Први команданти те организације били су Сулејман Врањ и Сефер Халиловић, бивши официри ЈНА.

02.05. У оружаном сукобу у **Борово Селу**, између припадника МУП-а Хрватске и наоружаних мјештана, живот је изгубил 14 припадника МУП-а и три грађана. Тај догађај је означен као почетак рата у Хрватској.

06. 05. **Војник Саша Гешовски** из Кавадараца, Македонија, на очиглед свјетске јавности, **задављен је у тенку** испред Команде Војно-поморске области у Сплиту.

08.05. Скупштина Словеније упутила Скупштини СФРЈ **Изјаву о раздруживању од Југославије**, које би се обавило најкасније до **26. јуна 1991**.

15.05. На сједници Предсједништва СФРЈ **није изабран предсједник колективног шефа државе**. **Стјепан Месић**, представник Хрватске, није изабран јер су против њега гласали чланови Предсједништва из Србије, Војводине и Косова и Метохије, као и Момир Булатовић, предсједник Предсједништва Црне Горе. Будући да је и предсједнику и потпредсједнику био истекао мандат, **држава је формално остала без шефа**, јер Уставом СФРЈ и Пословником о раду Предсједништва таква ситуација није била предвиђена.

15.05. Републички завод за статистику БиХ објавио прве неслужбене резултате пописа становништва (без општине Купрес) одржаног априла те године. Подаци су показали да у БиХ живи укупно 4.354.911 становника, што у односу на попис из 1981. представља повећање за 6%. Од тога броја 752.068 је Хрвата, односно 17,3%; 1.905.018 Муслимана, односно 43,7%; Срба 1.364.363, односно 31,3%; Југословена 239.777, што је 5,5% и осталих 93.685 или 2,2%.

19.05. У Хрватској одржан референдум о отцјепљењу Хрватске од Југославије. Референдум масовно бојкотовали Срби. На референдум је изашло 83% бирача, од чега је **94,1%** гласало за самосталну Хрватску.

29.05. Скупштина Словеније усвојила **Резолуцију о приједлогу за споразумно раздруживање од Југославије.**

31.05. „Европска економска заједница снажно подржава Југославију и то као **јединствену државу**, савезну владу и њеног премијера Анту Марковића, као и започету, али успорену економску реформу“, изјавио је председник Европске заједнице **Жак Делор.**

10.06. Странка демократске акције формирала **Вијеће националне одбране муслиманског народа.** Овај датум се узима као дан формирања паравојне формације „**Зелене беретке**“, која се развила из организације наоружаних добровољаца у Сарајеву на чијем челу је био Емин Швракић.

12.06. У Сплиту одржан састанак Туђман-Милошевић-Изетбеговић, као један у низу покушаја мирног рјешења југословенске кризе. Изетбеговић одбио разговоре о кантонизацији БиХ.

25.06. Уставна комисија Словеније потврдила **уставни акт о самосталности и независности Републике Словеније и уставни закон за његово провођење.**

25.06. Сабор Републике Хрватске једногласно је усвојио **Декларацију о проглашењу самосталне и суверене Републике Хрватске** и покренуо поступак раздруживања од Југославије. Усвојена је и **Повеља о правима Срба и других националности.**

27.06. У Босанском Грахову проглашено **уједињење Босанске Крајине и САО Крајине** и усвојена **Декларација** у којој је наглашено да је „уједињење српства императивни задатак“.

27.06. Територијална одбрана Словеније напала је **јединице ЈНА у Орможу и код Језерског.** Изнад Љубљане **оборен је хеликоптер ЈНА,** који је превозио хљеб блокираној касарни. У тим окршајима **погинули један официр и два војника ЈНА**

29.06. Постигнут споразум између председника Савезаног извршног већа и председника Председништва Словеније, те председника Владе Словеније да се прекину ратне операције, да се рањеници ЈНА пребаце у болнице, а

јединице ЈНА повуку у касарне, те да се формира мјешовита комисија која ће све то контролисати.

01.07. Не поштујући одлуку Предсједништва СФРЈ о безусловном прекиду свих сукоба, јединице Територијалне одбране Словеније нападе више јединица РВ и ПВО.

01.07. У присуству трочлане делегације Европске економске заједнице, Предсједништво СФРЈ прогласило Стјепана Месића за предсједника, а др Бранка Костића за потпредсједника. Чланови предсједништва из Србије, Војводине, Косова и Метохије и Црне Горе тражили су писмену гаранцију од ЕЗ да ће Сабор Хрватске и Скупштина Словеније поштовати тромјесечни мораторијум на спровођење закона о раздруживању.

02.07. Тридесет мртвих и исто толико рањених биланс је сукоба припадника МУП-а Хрватске и српских формација из Книна.

07.07. По налогу ванредне министарске конференције ЕЗ, европска „тројка“ на Брионима разговарала са члановима Предсједништва, руководствима Словеније и Хрватске, предсједником СИВ-а и министрима за унутрашње послове и народну одбрану. Усвојена је Заједничка декларација о мирном рјешењу југословенске кризе (тзв. Брионска декларација).

07.07. Почетак Конференције о Југославији у Хагу (популарно Мировна Конференција о Југославији). У раду Конференције су учествовали сви чланови Предсједништва СФРЈ и шесторица шредсједника југословенских република, као и савезни секретар за иностране послове. **Усвојена је Декларација о мирном рјешењу југословенске кризе.**

12.07. Предсједништво СФРЈ прихватило Брионску декларацију и донијело одлуку да се до 18. јула демобилишу сви оружани састави осим ЈНА и редовног мирнодопског састава милиције, да се на границама СФРЈ успостави стање прије 25. јуна, те да се деблокирају касарне и војни објекти.

18.07. Предсједништво СФРЈ донијело Одлуку о премјештању јединица ЈНА са територије Словеније у друге дијелове СФРЈ. „Армија не треба да буде стационарана у оним деловима земље где је сматрају окупатором“, изјавио је Борислав Јовић.

22.07. На сједници Предсједништва СФРЈ у проширеном саставу, одржаној у Охриду, усвојена **Изјава против употребе силе.** Хрватска је прихватање те изјаве условљавала безусловним повлачењем ЈНА у гарнизоне.

04.08. У Пребиловцима сахрањени посмртни остаци херцеговачких Срба који су 1941. године, као жртве усташког геноцида, завршили у херцеговачким јамама. Литургију и парастос обавио је **патријарх српски, господин Павле.**

14.08. Предсједништво БиХ усвојило Платформу о овој републици. Платформа је требала да послужи као основа за даље разговоре о устројству БиХ и њеном мјесту у будућој југословенској заједници.

27.08. Вијеће министара Европске економске заједнице успоставило је Арбитражну комисију у оквиру Мировне конференције о Југославији, познатију као **Бадинтерову комисију,** чији је задатак рјешавање спорних правних питања с циљем мирно изласка из кризе у бившој Југославији. **Робер Бадинтер** из Француске именован је за предсједника петочлане комисије коју су чинили предсједници уставних судова Немачке, Италије, Шпаније и Белгије, држава-чланица ЕЕЗ-е.

14.09. Предсједник Хрватске Фрањо Туђман наредио је општи напад на касарне и војне објекте ЈНА у Хрватској.

16.09. Посланици Скупштине заједнице општина Босанске Крајине донијели **Одлуку о проглашењу Аутономне регије Босанске Крајина,** као неодвојивог дијела савезне државе Југославије и саставног дијела федералне јединице БиХ.

26.09. Резолуцијом 713 Савјет безбједности УН у Њујорку одлучио да се, на основу члана 7. Повеље УН, а с циљем успостављања мира и стабилности у Југославији, **уведе тренутни, општи и потпуни ембарго на све испоруке оружја и ратног материјала Југославији,** све док Савјет безбједности, послије консултација са Владом Југославије, не одлучи другачије.

30.09. Одржан референдум Албанаца за „суверену и независну државу Косово“.

08.10. Скупштина Словеније прогласила самосталност Републике Словеније. Исти дан Република Словенија дала је рок ЈНА да до 18. октобра те године све њене јединице напусте територију Словеније

08.10. Сабор Хрватске прогласио самосталност Републике Хрватске.

15.10. На сједници Скупштине БиХ, без присуства 72 посланика СДС и једног посланика СПО, усвојени су **Платформа Предсједништва БиХ о положају Босне и Херцеговине и будућем устројству југословенске заједнице, Меморандум (Писмо о намјерама) и Резолуција СДА о суверености БиХ.**

19.10. Предсједништво СФРЈ саопштило да се као ознака Армије уводи нови симбол - **југословенска тробојница умјесто звијезде петокраке.**

24.10. У Сарајеву српски посланици у Скупштини БиХ, из Српске демократске странке БиХ (72 посланика) и Српског покрета обнове (1), конституисали су **Скупштину српског народа у БиХ,** с циљем заштите виталних интереса српског народа. За предсједника Скупштине српског народа у БиХ изабран је **Момчило Крајишник.** На истом скупу српски посланици су усвојили још неколико важних одлука, као што су: **Одлука о остајању српског народа**

Босне и Херцеговине у заједничкој држави Југославији, Одлука о расписивању и провођењу плебисцита српског народа у Босни и Херцеговини и друге.

09. и 10.11. Одржан плебисцит српског народа у БиХ за остајање у Југославији. Више од 1.550.000 држављана БиХ изјаснило се, током два дана одржавања плебисцита, за живот у заједничкој држави Југославији. „С обзиром на резултате плебисцита“, рекао је предсједник СДС др **Радован Караџић**, „може се закључити да БиХ остаје у Југославији и једино се силом може из ње издвојити“.

18.11. У херцеговачкој општини **Груде основана је Хрватска заједница Херцег-Босна**. Сједиште Хрватске заједнице Херцег-Босна је Мостар. За предсједника Хрватске заједнице Херцег-Босна изабран је **Мате Бобан**.

18.11. ЈНА ослободила Вуковар.

21.11. Скупштина српског народа у БиХ донијела је **Одлуку о верификацији до тад проглашених српских аутономних области (САО) у БиХ**: „Аутономна регија Крајина“, која је формирана 16.09., „САО Херцеговина“, која је формирана 27.06., „САО Романијско-бирчанска“, формирана 17.09., „САО Семберија“, формирана 20.09. и „САО Сјеверна Босна“.

27.11.1991. Савјет безбједности УН **Резолуцијом 721**, декларисао одлуку о потреби слања мировних снага УН у Југославију.

05.12. Хрватски Сабор повукао **Стјепана Месића из Предсједништва СФРЈ**. Обраћајући се том приликом Сабору, Месић је рекао: **“Обавио сам задатак - Југославије више нема“**.

16.12. Европска економска заједница усвојила **Критеријуме за признавање источно-европских држава**.

19.12. Скупштина САО Крајине на сједници у Книну, у својству уставотворне скупштине, прогласила је **Републику Српску Крајину**, донијела Устав и за њеног првог предсједника изабрала др **Милана Бабића**.

21.12. Скупштина српског народа у БиХ одлучила да најкасније до 14. јануара 1992. успостави **„Републику српског народа у Босни и Херцеговини“**, те донијела **Одлуку о избору Министарског савјета Скупштине српског народа у Босни и Херцеговини**, који ће касније прерасти у прву Владу Републике Српске.

23.12. Скупштина Словеније прогласила нови Устав Републике Словеније.

23.12. Њемачка званично признала независност Словеније и Хрватске

23.12. Скупштина Црне Горе одбила је да од Европске заједнице тражи признавање независности са образложењем да је Црна Гора, као и Србија, била призната као независна држава још 1878. године.

1992. ГОДИНА

03.01. Конвенција о очувању Југославије одржана у Скупштини СФРЈ на којој су учествовале делегације 166 странака, удружења, организација и независних парламентарних група, као и 150 појединаца. Укупно око 700 учесника.

08.01. Резолуцијом бр. 727 Савјет безбједности УН донио одлуку о слању **50 официра** у Југославију ради надгледања прекида ватре;

09.01. У Сарајеву Скупштина српског народа у БиХ донијела Декларацију о проглашењу Републике српског народа у Босни и Херцеговини. Тај датум се обиљежава као **рођендан Републике Српске**.

13.01. Ватикан је званично признао независност Хрватске, не чекајући да то учине друге европске и свјетске државе.

15. 01. Арбитражна комисија Конференције о Југославији (Бадинтерова комисија) поднијела је **Мишљење о испуњавању услова за признавање појединих југословенских република**. Констатовано да Словенија и Македонија испуњавају постављене услове. Хрватска може бити призната под условом да свој Уставни закон усклади са одредбама нацрта Конвенције Мировне конференције о Југославији, док је признавање Босне и Херцеговине условљено одржавањем референдума

15.01. Европска економска заједница и званично признала сувереност и независност Словеније и Хрватске

23.01. У Сарајеву, Скупштина БиХ донијела одлуку о референдуму грађана о суверености и независности ове републике. “Референдум какав предлаже **Алија Изетбеговић** не рјешава ништа“, изјавио је предсједник СДС БиХ др **Радован Караџић**. „О суверенитету и независности БиХ Срби неће да разговарају јер би у њој национално били потчињени. То је ратна опција, јер се ради о угрожавању српског народа“.

25.01. Скупштина Босне и Херцеговине је расписала референдум грађана о суверености и независности ове републике. Српски посланици напустили су засједање Скупштине због прегласавања муслимаско-хрватске већине и оцјене о неприхватљивости референдума.

29.01. Одржан састанак у Београду којег је сазвао предсједник Предсједништва СФРЈ др **Бранко Костић** о прихватању **Венсовог плана**. На састанку су присуствовали представници СФРЈ, Србије, Црне Горе, представници Српске Крајине и Српске Републике Босне и Херцеговине.

16.02. Одлуком Скупштине Републике Српске Крајине др **Милан Бабић**, предсједник РСК и Влада Крајине разријешени дужности.

21.02. У Лисабону настављена **Конференција о БиХ**. Португалски амбасадор **Кутиљеро** изјавио је да „Срби траже конфедералну БиХ, Муслимани унитарну, а Хрвати федерацију“.

26.02. За команданта мировних снага УН у Југославији именован генерал-пуковник **Сатиш Намбијар** из Индије.

26. 02. **Горан Хацић** изабран за новог председника Републике Српске **Крајине** на засједању Скупштине РСК у Книну.

28.02. Скупштина српског народа у БиХ усвојила **Устав Српске Републике Босне и Херцеговине и Уставни закон за његово спровођење**.

29.02. и 01.03. **Одржан референдум о независности БиХ** на коме је **62,7 грађана муслиманске и хрватске националности гласало за независност**. Срби нису изашли на референдум, јер се према тада важећем Уставу БиХ референдум није ни могао расписати и одржати без пристанка сва три народа. Референдум који је признала међународна заједница продубио је политичке разлике у БиХ и отворио пут за међусобне сукобе.

01.03. Испред старог храма Српске православне цркве на **Башчаршији**, у центру Сарајева, догодио се први етнички мотивисани злочин у којем су припадници муслиманских паравојних формација (**Рамиз Делалић Ђело** и други) убили српског свата **Николу Гардовића**, младожењиног оца, што је наговијестило грађански рат у БиХ.

01-05.03. Срби одговорили **барикадама и блокадом Сарајева** и још неких градова у БиХ.

09.03. У **Бриселу** одржана завршна пленарна (10) сједница **Конференције о Југославији** под предједавањем **Лорда Карингтона**. Присуствовао и **Сајрус Венс**, специјални изасланик Генералног секретара УН.

18.03. Представници три националне заједнице у БиХ у **Бриселу** постигли **споразум о демократској трансформацији БиХ**. Мапу територијалног разграничења по националном критеријуму („**Кутиљерова карта**“) муслимански представници, по повратку у Сарајево, одбили.

26.03. У селу **Сијековац код Босанског Брода** извршен је масакр над Србима при чему је убијено 21 лице. Према изворима ЈНА и свједока на српској страни, масакр су извршили припадници хрватско-муслиманске паравојске и јединица Војске Републике Хрватске.

28. 03. У Сарајеву одржан **Први конгрес српских интелектуалаца** на коме је усвојена **Декларација о недјелјивости интереса Срба** ма гдје они били.

02.04. Није успио покушај СДА и муслиманских паравојних формација стављања **Бијељине** под своју контролу. Српским територијалцима у одбрани Бијељине помогли добровољци из Србије под командом **Жељка**

Ражњатовића-Аркана. Након нормализације стања у граду, Бијељину су заједнички посјетили др Биљана Плавшић и Фикрет Абдић, чланови Предсједништва БиХ.

04.04. Извршена мобилизација резервног састава МУП-а БиХ у Сарајеву.

05.04. Нападом припадника МУП-а БиХ на **Школу унутрашњих послова** у сарајевском насељу Враце, у којој су се тада налазили полицајци српске националности, за многе ауторе у БиХ отпочео грађански рат.

06.04. Босна и Херцеговина прогласила независност.

06.04. Европска економска заједница признапа БиХ као независну државу.

06.04. Испред зграде Скупштине БиХ у Сарајеву одржан митинг под називом „**За мир и за обарање власти**“, којег су, наводно, спонтано организовали грађани Сарајева. На демонстранте је пуцано са више локација, а било је и погинулих.

06.04. Регуларне јединице Војске Републике Хрватске нападе Купрес уз употребу тенкова. Жртава било на обије стране.

07.04. Скупштина српског народа у БиХ у Бањој Луци прогласила независност Српске Републике БиХ, која „**може ступити у заједнице са другим субјективитетима у Југославији**“. На Скупштини су проф. **др Биљана Плавшић и проф. др Никола Кољевић поднијели оставке на положај чланова Предсједништва БиХ,** у коме су послије тога остала тројица Муслимана и два хрватска представника.

07.04. Скупштина српског народа у БиХ основала Српску новинску агенцију СРНА.

14.04. Командант Територијалне одбране БиХ, Хасан Ефендић, издао наредбу да ТО разоружа све касарне ЈНА у БиХ.

15.04. Предсједништво Српске Републике Босне и Херцеговине, на основи Устава Српске Републике Босне и Херцеговине, донијело одлуку о **формирању Територијалне одбране Српске Републике БиХ, прогласило непосредну ратну опасност и наредило мобилизацију ТО на цјелокупној територији Српске Републике Босне и Херцеговине.**

16.04. Предсједништво и Влада Српске Републике БиХ затражили од **Европске заједнице** признавање независности Републике. Упућен је захтјев и КЕБС-у за пријем у равноправно чланство, а наложено је отварање представништва за дипломатске и економске односе са Србијом чије ће сједиште бити у Београду.

22.04. Дотадашњи **Министарски савјет** Српске Републике БиХ, преименован у прву **Владу Српске Републике БиХ**. Премијер Владе је др **Бранко Ђерић**, има два потпредсједника и 14 портфеља. Радила је у ратним условима до **20. јануара 1993. године**

26.04. У **Охриду** одржан састанак потпредсједника Предсједништва СФРЈ, Бранка Костића, генерал-пуковника Благоја Ацића и Алије Изетбеговића. Постигнут договор о мирном изласку јединица ЈНА са подручја цијеле БиХ

27.04. Одлуком Савезног Вијећа Скупштине Социјалистичке Федеративне Републике Југославије **службено је престала да постоји држава са тим именом**. На истој сједници проглашен је **Устав Савезне Републике Југославије (СРЈ), коју чине Република Србија и Република Црна Гора**, чиме је инаугурисана тзв. Трећа Југославија.

28.04. Руска Федерација признала независност БиХ.

02.05. У Сарајеву, код моста **Скендерија**, масакрирано неколико војника ЈНА који су пошли у помоћ нападнутим војницима у сарајевском Дому ЈНА.

02.05. По повратку из Лисабона на сарајевском аеродрому ЈНА је задржала предсједника Предсједништва БиХ **Алију Изетбеговића и спровела га у касарну у Лукавици**. Командант Сарајевског корпуса генерал **Војислав Ђурђевац** изјавио је да је то учињено из безбједносних разлога.

03. и 04.05. Јединице под командом **Алије Изетбеговића** напале **колону ЈНА** која се повлачила из **команде Друге војне области**, иако је била под заштитом **УНПРОФОР-а** и имала гаранцију самог Изетбеговића, који се налазио у истој колони заједно са командантом УНПРОФОР-а, генералом Мекензијем, и командантом Друге војне области ЈНА, генералом Кукањцем, да ће се мирно релоцирати из Сарајева. Приликом договореног повлачења припадника ЈНА и команде Друге војне области из Града, **3. маја у Добровољачкој улици**, у засједи, коју су поставиле паравојне формације „**Зелене беретке**“ и „**Патриотска лига**“, те **припадници Територијалне одбране БиХ**, убијено је више официра и војника ЈНА, рањена 73, а 215 заробљено. Међународна заједница је остала нијема на тај злочин. За њега још нико није одговарао, нити је утврђено ко га је наредио.

08.05. Одлуком Предсједништва СФРЈ, генерал-пуковик **Милутин Кукањац** разријешен дужности команданта Друге војне области због пропуста у извлачењу припадника ЈНА из команде Друге војне области у Сарајеву.

12.05. Скупштина Српске Републике БиХ донијела је **Одлуку о формирању оружаних снага - Војске СРБиХ**, и за њеног команданта поставила генерал-потпуковника **Ратка Младића**.

15.05. У Тузли, по истом сценарију као и у Добровољачкој улици у Сарајеву, **нападнут војни конвој ЈНА** приликом покушаја евакуације из касарне. Према до сада објављеним подацима, погинуло је око 50 припадника ЈНА, више десетина их је рањено, док се неки још воде као нестали.

15. и 16.05. У насељу Пофалићи у Сарајеву, на падинама брда Хум, убијено је више десетина цивила, немоћних жена, старца и дјеце приликом напада муслиманских паравојних јединица. Злочинци нису процесуирани.

19.05. Повучен и последњи војник ЈНА из БиХ.

20.05. Предсједништво Српске Републике БиХ, на сједници у Српском Сарајеву донијело **Одлуку о општој јавној мобилизацији снага и средстава у Републици.**

22.05. Босна и Херцеговина примљена у чланство Уједињених нација, заједно са Хрватском и Словенијом

27.05. У Улици Васе Мискина, у центру Сарајева, догодила се експлозија. Том приликом убијено је 16 људи, који су чекали у реду за хљеб, а 44 рањено. Ни једна од зараћених страна није признала одговорност за тај догађај. Због њега су у Лисабону прекинути преговори три националне делегације о будућем уставном уређењу БиХ, започети 21. маја, и то на захтјев муслиманске делегације.

30.05. Хрватска војска заузела село Равно и отпочела дејства на Требиње.

30.05. Савјет безбједности УН донио Резолуцију 757 о увођењу санкција против Савезне Републике Југославије, односно Србије и Црне горе;

01.06. Дио Америчке шесте флоте упловио у Јадран;

04.06. Муслиманске јединице из насеља Жепа нападе су колону Војске Српске Републике БиХ у кањону ријеке **Жепа** и убиле око 40 припадника ВСР, а већи број раниле.

06.06. У Сарајеву је постигнут споразум између представника УНПРО-ФОР-а и три националне заједнице у БиХ о отварању Сарајевског аеродрома за хуманитарне акције.

07.06. Хрватске снаге у нападима на српска села у Херцеговини спалиле више села, укључујући и Пребиловце са спомен костурницом жртава из 1941. године и српски манастир Житомислићи.

08.06. У насељу Велешћи, општина Ново Сарајево, **8. 06. убијена је шесточлана угледна и имућна породица Пере Ристовића** одборника у Општини Центар Сарајево док су били за ручком.

У истом периоду у **Великом парку у Сарајеву**, на најмонструознији начин, убијено је осам војника ЈНА и четири цивила.

13.06. У селу **Чемерно**, у општини Илијаш, масакрирано је **29** житеља српске националности. Злочин починили припадници муслиманских формација.

13.06. Нападнута је станица **Јавне безбједности Мркоњић Град**. Муслимански екстремисти и припадници ХОС-а убили су тај дан око **30** припадника Центра јавне безбједности.

14.06. Масакр над **23** лица српске националности у селу **Босанска Бијела**, а 50 српских кућа опљачкано и спаљено.

15.06. У гранатирању спортске дворане у **Коњицу**, гдје је било затворено **170 Срба**, погинуло је 13, а рањено 12 лица. Према изјавама логораша, гранатирање је извршено с положаја ХВО-а.

15.06. Угледни књижевник и академик **Добрица Ћосић** постао је први предсједник Савезне Републике Југославије. На ту дужност изабран је убједљивом већином, тајним гласањем на сједницама оба дома Савезне скупштине у Београду.

20.06. Предсједништво БиХ донијело је **Одлуку о завођењу ратног стања и Наредбу о општој јавној мобилизацији**.

21.06. Муслиманске снаге у Сребреници под командом **Насера Орића** нападе су српска села Ратковиће, Дучиће, Дворишта, Рачиће и Полимице, и том приликом **убиле 17** цивила.

24.06. Војска Српске Републике Босне и Херцеговине **оборила је хрватски авион МИГ-21 у селу Календеровци код Дервенте**.

24.06. Влада Српске Републике БиХ, којом је предсједавао проф. др **Бранко Ђерић**, у Бањој Луци, донијела одлуку да се **обустави рад свих политичких организација** док трају непосредна ратна опасност и ратни сукоби, православни празник Видовдан установљен за славу Војске Српске Републике БиХ.

28.06. На **Видовдан**, Крсну славу Војске Српске Републике Босне и Херцеговине, прва генерација младих војника положила је свечану заклетву у Бањој Луци.

28.06. **Пробијен је Коридор кроз Посавину и извршено спајање 1. Крајишког корпуса са српским јединицама из Посавине**.

29.06. Објављена **Резолуција 761 Савјета безбједности УН**, којом је овлашћен **Бутрос Бутрос Гали** да на Сарајевски аеродром упути додатне јединице мировних снага ради обезбјеђења достављања хуманитарне помоћи;

03.07. Војска Српске Републике БиХ ослободила Дервенту.

05.07. На подручју Српске Републике БиХ пуштена у оптицај **нова новчаница - динар**.

11.08. У Београду преминуо академик др Јован Рашковић, оснивач СДС у Хрватској

12.08. На 19. сједници Скупштине Српске Републике БиХ, која је одржана у Бањој Луци - проглашена **Српска Република**, односно донесена Одлука да се брише одредница „Босна и Херцеговина“. Усвојени државни симболи - **химна „Боже правде“**, **застава: црвено-бијела-плава и грб: двоглави орао династије Немањића**.

13.08. Савјет безбједности УН у Њујорку усвојио је двије нове Резолуције посвећене кризи у Југославији, од којих се првом, бр. **770**, дозвољава употреба силе у провођењу акција хуманитарне помоћи БиХ, а другом, бр. **771**, осуђује кршење људских права у БиХ и све стране у сукобу позивају да стану на пут тој пракси.

25.08. У пожару изгорјела Народна и универзитетска библиотека Босне и Херцеговине (Градска вијећница) у Сарајеву. Ниједна војна страна није признала одговорност за пожар у коме су уништена дјела (библиотечки фонд) од непроцјењиве културне и историјске вриједности.

01.09. Почела сесија Лондонске конференције о бившој Југославији. Копредсједници конференције: у име УН **Сајрус Венс**, у име ЕЕЗ лорд **Дејвид Овен**, умјесто лорда Карингтона.

15.09. Посланици Народне скупштине Српске Републике, на сједници у Бијељини, донијели одлуку о промјени назива Српске Републике у **Република Српска**.

19.09. Српска страна на преговорима у Женеви изашла са приједлогом о кантоналној подјели као почетној варијанти за преговоре.

19.09. Савјет безбједности УН, са 12 гласова за и три уздржана (Кина, Индија, Зимбабве), усвојио **Резолуцију 777**, којом се препоручује Генералној скупштини УН да СР Југославији ускрати даље судјеловање у њеном раду. Русија се изјаснила за Резолуцију, иако се вјеровало да ће се уздржати од гласања.

23.09. Југославија искључена из Генералне скупштине УН.

28.09. У Бањој Луци је изашао први број новина са новим називом „Глас српски“ - дневне новине Републике Српске, ранијег назива „Глас“.

30.09. У Палама је конституисан град Српско Сарајево. Тај чин обављен је у присуству предсједника скупштине и извршних одбора српских општина Хаџићи, Илица, Вогошћа, Рајловац, Илијаш, Пале, Центар, Стари Град, и Ново Сарајево. Сједиште града Српско Сарајево је у општини Ново Сарајево.

06.10. Савјет безбједности УН позвао, Резолуцијом бр. 780, Генералног секретара УН да оснује Комисију експерата за прикупљање података о

тешким повредама међународног хуманитарног права на територији бивше Југославије;

07.10. Јединице ВРС, под командом пуковника Славка Лисице, **ослободиле Босански Брод.**

09.10. Уједињене нације, Резолуцијом СБ, бр. **781**, забраниле надлијетања ваздушног простора БиХ.

18.10. Све три стране на преговорима у Женеви изнијеле своје **мапе разграничења и подјеле територије БиХ.** Лорд Овен изјавио да БиХ треба да буде децентрализована држава са регионима који ће имати врло значајну аутономију.

21.10. На подручју Травника, Новог Травника и Витеза отпочеле међусобне борбе **муслиманских и хрватских снага.**

24.10. Сукоби између Хрвата и Муслимана послје Витеза, Новог Травника и других мјеста у Босни, **ескалирали су и у Херцеговини**, посебно у долини ријеке Неретве.

28.10. Копредсједници Међународне конференције о бившој Југославији **Сајрус Венс и Дејвид Овен** објелоданили приједлог будућег уставног уређења БиХ. Суштина тог пријелога је да БиХ буде децентрализована и подијељена на 7 до 10 аутономних региона.

30.10. Здружене јединице Првог крајишког корпуса ВРС **ослободиле Јајце**, које је након тога ушло у састав Републике Српске.

31.10. У **Приједору** одржана заједничка сједница Народне скупштине Републике Српске и Скупштине Републике Српске Крајине. Усвојена **Декларација о уједињењу двију српских република.**

14.11. **Одбрањено Невесиње** у чувеној Митровданској бици, у којој је погинуло преко стотину српских бораца..

16.11. **Савјет безбједности УН** усвојио **Резолуцију 787**, у којој су садржане мјере за јачање режима санкција против Југославије.

06.12. **Предсједништво Републике Српске** донијело је Одлуку о формирању **Врховне команде ВРС.** Врховну команду чине **предсједник Републике Српске, предсједник Скупштине, предсједник Владе, министар одбране и министар унутрашњих послова.**

17. 012. **Скупштина Републике Српске**, на сједници на Јахорини, **изабрала је др Радована Карацића за предсједника, а Биљану Плавшић и Николу Кољевића за потпредсједнике Републике Српске.** Усвојена је Декларација коју је предложио др Карацић којом се проглашава крај рата.

23.12. У **Сарајеву** одржана **сједница Предсједништва БиХ** на којој је извршена попуна тог органа. На приједог ХДЗ БиХ, умјесто **Стјепана Кљујића,**

нови члан Предсједништва је **Миро Ласић**. Умјесто **Ненада Кецмановића**, у Предсједништво је као представник Срба, изабрана **Татјана Љујић-Мијатовић**, дотадашњи посланик СДП у парламенту БиХ. За предсједника Скупштине БиХ изабран је **Миро Лазовић**.

28.12. На Палама је почео са радом **Врховни суд Републике Српске**.

1993. ГОДИНА

03.01. У **Женеви** одржан састанак на врху три зараћене стране у БиХ. Састанку су присуствовали **Радован Караџић** и **Алија Изетбеговић**, предсједник СР Југославије **Добрица Ћосић** и предсједник Хрватске **Фрањо Туђман**. На првој пленарној сједници копредсједници конференције **Сајрус Венс** и **Дејвид Овен** изашли са приједлогом мапе о могућој подјели БиХ на 10 провинција.

04.01. **Преговори у Женеви**, запали су у ћорсокак због ултиматума и притисака медијатора и неслагања представника зараћених страна. Од Срба и Радована Караџића се тражило да прихвате услове које је поставио **Алија Изетбеговић** - федерација умјесто конфедерације и контрола тешког наоружања, чиме би се Срби одрекли стратешке равнотеже на ратишту у БиХ. Није прихваћен приједлог српске стране - право народа на самоопредјељење. Копредсједници Конференције, **Венс** и **Овен**, **предложили су** зараћеним странама уставне принципе у којима се БиХ дефинише као „**децентрализована држава у којој сва овлашћења имају покрајине**“. Сва питања од виталног значаја регулисао би Устав, којег би усвојила три државотворна народа и који би се мијењао једино консензусом три народа.

07.01. **Муслиманске снаге из Сребренице**, под командом **Насера Орића**, напале шире подручје мјесне заједнице Кравице у општини Братунац (села Кравица, Жежевица, Кајићи, Шиљковићи, Оправдићи, Поповићи, Мандићи, Бењовићи, Оченовићи, Русићи, Долови и Јасиковача) и том приликом **убиле 48 грађана**, међу којима је највише старца, жена и дјеце, а села опљачкале и попалиле.

07.01. У селу **Равно код Купреса**, на православни Божић убијено **11 Срба** цивила, а 20 рањено.

07.01. Муслиманске снаге су напале **Нови Град** (бивши Босански Нови) и **убиле 59 Срба**, док је 160 проглашено несталим.

10.01. У **Женеви је настављена Мировна конференција о БиХ**.

12.01. На другој пленарној сједници **Женевске конференције** дошло је до преокрета. Предсједник РС **Радован Караџић**, уз услов да их у року од седам дана верификује Скупштина РС, прихватио Уставне принципе са којима су се већ били сагласили представници босанских Хрвата и Муслимана, **Мате Бо-**

бан и Алија Изетбеговић. Делегација СР Југославије - **Ћосић, Милошевић и Буалтовић** - такође је подржала уставне принципе, јер они „гарантују пуну равноправност српском народу и консензус три народа у БиХ“.

20.01. Народна скупштина РС, последице дводневног засједања на Палама, одобрила је предсједнику Радовану Караџићу мандат за потписивање Женевских Уставних принципа у БиХ.

Скупштина је изабрала др **Владимира Лукића** за предсједника Владе Републике Српске, као и министре које је он предложио.

30.01. Завршени преговори о БиХ у оквиру Женевске конференције. Представник Хравата, Мате Бобан потписао сва три понуђена документа; Радован Караџић није потписао један документ (мапе), а Алија Изетбеговић је фактички одбацио сва три (два поменута плус уставне принципе).

Копредсједници конференције Венс и Овен одлучили да се преговори наставе у **Њујорку**, под окриљем Савјета безбједности УН.

05.02. У сједишту УН у Њујорку **настављени преговори** о рјешењу босанске кризе, али договор није постигнут. Састанку су присуствовали копредсједници за бившу Југославију, Сајрус Венс и Дејвид Овен, те представници зараћених страна, уједно и народа, из БиХ. Предсједнику Републике Српске, др Радовану Караџићу, америчке власти одредиле посебну процедуру кретања.

06.02. Предсједник Републике Српске др **Радован Караџић понудио је копредсједницима** конференције за бившу Југославију **Сајрису Венсу и Дејвуду Овену** нове мапе за подјелу Босне и Херцеговине на десет провинција и специјални статус за Сарајево.

07.02. Пошто споразум **представника три народа из БиХ у Њујорку** није постигнут, копредсједници мировне конференције о Југославији Венс и Овен од Савјета безбједности УН затражили да обавезујућом резолуцијом подржи Женевски мировни план онако како су га они формулисали, односно да одобри уставне принципе, војни дио о прекиду ватре и мапе подјеле Босне и Херцеговине на десет провинција.

22.02. Усвојена **Резолуција Савјета безбједности бр. 808**, којом се покреће поступак за оснивање Међународног суда за кривично гоњење лица одговорних за озбиљна кршења међународног хуманитарног права почињена на територији бивше Југославије од 1991. године

05.03. Преговори о рјешењу босанске кризе у Њујорку **завршени неуспјехом.** Муслиманска и српска страна нису потписале приједлог мапа о подјели БиХ на 10 провинција и специјални статус за Сарајево.

08.03. Српска војска ослободила Церску и Коњевих Поље. Команданти муслиманских јединица из Жепе и Церске у источној Босни понудили су војсци Републике Српске предају оружја.

10.03. Бивши амерички државни секретар **Хенри Кисинџер** изјавио да је међународна заједница учинила велику грешку признавши независност БиХ. „Ако Срби, Хрвати и муслимани нису могли да живе заједно у релативно великој Југославији, како онда да живе у малој Босни? Већ на Берлинском конгресу у прошлом вијеку, Европске силе нису знале шта да раде с Босном, јер Босна у ствари и није држава“, изјавио је Кисинџер.

18.03. Одржана **оснивачка скупштина Српске радикалне странке Републике Српске** у Бањој Луци. За предсједника изабран проф. др **Никола Поплашен**.

19.03. **Конвој УН са хуманитарном помоћи**, на челу са командантом мировних снага УН за БиХ, генералом **Филипом Морионом**, стигао у Сребреницу.

22.03. Делегација РС на преговорима у Њујорку обавијестила Савјет безбједности УН да се на ратишту **код Сребренице обустављају војне активности** и да српске снаге гарантују сувоземне и ваздушне коридоре за пружање хуманитарне помоћи. Српска страна предложила свеобухватни мировни план на тим просторима.

25.03. **Вишемјесечни преговори о судбини БиХ** завршени су неуспјехом. Мировни план копредсједника **Конфернеције о бившој Југославији, Венса и Овена**, с минималним корекцијама, **потписали су** представник Хрвата **Мате Бобан** и представник Муслимана **Алија Изетбеговић**. Предсједник РС **Радован Караџић**, **одбио је** да потпише План сматрајући да су предложене мапе неприхватљиве за Србе.

26.03. **Савјет безбједности УН** објавио је **Предсједничко саопштење** у коме се поводом Мировног плана Венса и Овена каже да: „**Савјет подржава акцију страна које су ставиле потпис и позивају једину преосталу страну која то није учинила, да без одлагања потпише преостала два документа**“.

26.03. Британски министар иностраних послова **Даглас Херд** изјавио је да српска страна може очекивати **тоталну изолацију и блокаду** уколико не прихвати план Овена и Венса.

30.03. У извјештају генералног секретара УН **Бутроса Галија** Савјету безбједности **Срби су означени као једина страна одговорна** што мировни преговори у Њујорку нису успјели.

31.03. **Резолуцијом СБ УН, бр. 816**, одобрена примјена силе у спровођењу одлуке о забрани свих летова изнад БиХ. На тражење Русије из Резолуције је изостављена формулација о бомбардовању циљева на земљи.

17.04. **Резолуцијом 819** се од сукобљених страна у БиХ захтијева да **подручје Сребренице сматрају заштићеном зоном**, односно подручјем без војних напада или било којих других дејстава.

17.04. **Генерал Ратко Младић**, командант ВРС, и **генерал Сефер Халиловић**, командант Армије БиХ, у присуству генерала **Ларса Ерика Валгрена**, као посредника, потписали **Споразум о потпуном прекиду ватре у зони Сребренице и њеној демилитаризацији**.

18.04. Савјет безбједности УН запријетио, **Резолуцијом бр. 820**, да ће **пооштри санкције против Југославије** почев од 26. априла, уколико до тада Срби у БиХ не потпишу Венс-Оенов мировни план;

19.04. **Сукоби између Хрвата и Муслимана настављени су пуном жестином, а команда ХВО из Коњица** затражила од српске стране да прихвати цивилно хрватско становништво из тог града.

23.04. Припадници **бригаде ХВО „Херцег Стјепан“** пронашли су у хрватском селу **Трусина код Коњица**, тијела **26 мјештана**, међу којима је било жена и дјецe, које су измасакирале муслиманске јединице. Хрватски предсједник **Фрањо Туђман** позвао је Хрвате и Муслимане у централној Босни да обуставе борбе у којима је до тада погинуло најмање 250 људи.

24.04. На заједничкој сједници двају парламената, Републике Српске Крајине и Републике Српске, у Новом Граду, усвојена **Декларација Заједнице скупштина Републике Српске Крајине и Републике Српске**. Парламентарци су тражили сједницу скупштине на којој би донијели одлуку о расписивању референдума за уједињење двију република у једну државу.

26.04. **Посланици Народне скупштине РС**, на засједању у Бијељини, једногласно су **одбили Венс-Оенов мировни план**. Донесена одлука да се **15. и 16. маја одржи референдум** на коме би се Срби у РС изјаснили о прихватању Венс-Оеновог плана.

Непосредно прије доношења те Одлуке, **предсједник СРЈ Добрица Ћосић**, **предсједник Србије Слободан Милошевић** и **предсједник Црне Горе Момир Булатовић** упутили су писмо посланицима Народне скупштине РС, које им је донио министар иностраних послова СРЈ, **Владислав Јовановић**, тражећи од њих да прихвате Венс-Оенов план.

Одбијањем посланика НС РС да прихвате Венс-Оенов план, аутоматски је ступио на снагу пооштрени режим **санкција према Југославији**.

Предсједник Српске радикалне странке, др **Војислав Шешељ**, изјавио да је задовољан одлуком Народне скупштине РС и да је потпуно подржава.

27.04. **“Руска федерација неће бити покровитељ онима који се супростављају међународној заједници“**, изјавио је **Борис Јељцин**, одређујући тако став Русије према одлуци Српске Скупштине да не прихвати Венс-Оенов план.

29.04. **Предсједник РС Радован Караџић** и предсједник Народне скупштине РС **Момчило Крајишник** прихватили су приједлог предсједника Србије **Слободана Милошевића** и Скупштине Републике Србије да се за **5.**

мај закаже нова сједница Народне скупштине РС, на којој би „детално били размотрени сви аспекти Венс-Овеновог плана“.

01.05. У Атини на Конференцији о БиХ, предсједник РС Радован Карацић је на крају овог скупа потписао **Венс-Овенов план за БиХ**, уз услов да „Скупштина РС на засједању 5. маја подржи одлуку своје делегације донијету у Атини.“

05.05. Предсједник РС Радован Карацић позвао је посланике Скупштине Републике Српске да верификују његов потпис који је у Атини ставио на Мировни план Венса и Овена.

Народна скупштина, која је засједала на Јахорини, **одбацила је Венс-Овенов план**, одбивши да верификује потпис предсједника Радована Карацића који је условно ставио у Атини.

Скупштина је потврдила већ раније донијету одлуку да се **о Венс-Овеновом плану одржи референдум 15. и 16. маја** .

05.05. Дотадашњи копредсједник Међународне конференције о бившој Југославији **Сајрус Венс** предао је дужност новоименованом копредсједнику, Норвежанину **Торвалду Столтенбергу**.

06.05. Усвојена **Резолуција 824**, којом се „објављује да се главни град БиХ Сарајево и друге сличне угрожене зоне, посебно градови Тузла, Жеп, Бихаћ, Горажде, као и Сребреница, са њиховом околином, третирају као **заштићене зоне** од свих страна у сукобу и да се прекину сви оружани напади и све непријатељске акције“.

08.05. Предсједник, потпредсједник, министри и посланици Републике Српске спријечени да пређу границу СР Југославије код Зворника.

Предсједник РС Радован Карацић изјавио је да „окретање леђа Србије српском народу у БиХ погађа у душу“, као и да ће укидање помоћи донијети тешкоће РС, али да ће она „преживјети и пронаћи властити излаз из ситуације“.

14.05. У Београду одржана заједничка сједница три скупштине - СР Југославије, Србије и Црне Горе, првобитно замишљена као заједнички скуп посланика пет парламената (Свесрпски сабор). Умјесто посланика Скупштине РС, сједници је присуствовала трочлана делегација, а из Скупштине РСК стигло је око тридесет посланика. Присутни посланици су једногласно усвојили **Декларацију о мировном плану за окончање рата у БиХ**.

15. и 16. 05. У Републици Српској током та два дана одржан је **референдум о Венс-Овеновом Мировном плану**. Према званичним подацима, на референдум је изашло **1.102.233** или 92% уписаних бирача. **Против** прихватања **Мировног плана изјаснило се 96% бирача**, а на друго референдумско питање **о праву на самостално и слободно удруживање РС с другим државама** потврдно се изјаснило такође **96% бирача**.

16.05. Бивши амерички државни секретар **Хенри Кисинџер** у чланку у торинској „Stampi“ нагласио да је једино мудро и праведно рјешење „одвајање три етничке цјелине у БиХ државним границама“.

17.05. Референдум Срба у РС, на коме су се изјаснили против прихватања подјеле БиХ на провинције, мировни посредник **Дејвид Овен** је назвао директним изазовом међународној заједници.

25.05. Резолуцијом 827 Савјета безбједности, а не Генералне скупштине Уједињених нација, основан Међународни кривични суд за ратне злочине почињене на простору бивше Југославије. Суд ће имати 11 чланова, а сједиште ће му бити у Хагу.

01.06. Скупштина СРЈ разријешила је Добрицу Ћосића дужности председника пошто је оцијенила да је кршио Устав, а стварни разлози су друге природе.

03.06. Формирана Социјалистичка партија Републике Српске, на конгресу у Бањој Луци. За првог председника изабран др **Драгутин Илић**.

04.06. Резолуција 824 захтијева слање тешко наоружаних снага у БиХ ради заштите шест муслиманских енклава. Међународне снаге ће штитити **Сарајево, Тузлу, Жепу, Сребреницу, Горажде и Бихаћ**;

05.06. Скупштина Републике Српске Крајине на засиједању у Петрињи одлучила да се у РСК **19. и 20. јуна одржи референдум** на којем би се грађани изјаснили о питању „Да ли сте за уједињење РСК и РС у јединствену државу, уз могућност уједињења с другим српским државама“.

13.06. “Спасили смо око 5000 Хрвата са подручја Травника, јер је том недужном народу пријетило уништење од стране плаћеника и екстремиста муслиманских снага“, изјавио је комадант ВРС **генерал Ратко Младић**.

Он је подсјетио да је српска војска пружила руку спаса и муслиманском становништву из Сребренице и Жепе.

17.06. Амерички председник **Бил Клинтон** изјавио да ће САД „озбиљно размотрити приједлог о подјели Босне на три етничке провинције уколико се три стране о томе споразумију“.

19.06. Бивши француски министар иностраних послова **Ролан Дима** изјавио је на једном форуму у Кран-Монтани у Швајцарској, да је „**одговорност Њемачке и Ватикана за убрзање кризе у бившој Југославији огромна**“.

20.06. У Херцег Новом председник РС **Радован Караџић** и председник Хрватске заједнице Херцег-Босне **Мате Бобан** разговарали о подјели БиХ на етничке зоне, што је својеврсни повратак на план португалског дипломате **Жозе Кутиљера** из априла 1992. године.

21.06. Копредсједник Конференције о бившој Југославији **Торвалд Столтенберг** изјавио је да нови план о подјели БиХ на три етничка дијела треба испробати, макар и по цијену цијепања земље.

24.06. Предсједник РС **Радован Карацић** изјавио је да се са вођом Хрватска **Матом Бобаном** споразумио о стварању конфедералне БиХ, која би се састојала од **три етничке државе** и имала конфедералну владу, чије би чланове делегирале те три државе.

25.06. У Женеви објелодањен **Српско-хрватски план за подјелу БиХ** од девет тачака. Према овом плану, БиХ би била **конфедерација с уставом који признаје три конститутивна народа**.

28.06. Почела друга рунда преговора у Женеви о рјешавању кризе у БиХ. Копредсједници Конференције о бившој Југославији водили су посебне разговоре са свих седам чланова Предсједништва БиХ.

03.07. Поглавар Српске православне цркве, **патријарх српски, господин Павле, боравио у посјети Републици Српској**. Предсједник др Радован Карацић, оцијенио да посјета патријарха Павла Републици Српској има огроман значај „јер су нас противници до сада дијелили у многим сферама - државним, патријским и економским, али никад нису успјели да подијеле нашу цркву, која је духовни објединитељ нашег народа“.

20.07. Народна скупштина РС на засједању у **Мркоњић Граду** одлучила да **поништи одлуке ЗАВНОБиХ-а** о проглашењу БиХ за федералну јединицу Југославије, донијету 25.11.1943. године. Према интерпретацији предсједника Скупштине РС, Момчила Крајишника, поништењем тих одлука бивша БиХ је престала и формално да постоји као држава.

27.07. У Женеви започела нова рудна мировних преговора о БиХ. Под предсједавањем двојице мировних представника, **Дејвида Овена и Торвалда Столтенберга**, осим лидера три националне заједнице у БиХ (**Карацић, Изетбеговић и Бобан**), састанку су присуствовали предсједник Хрватске **Туђман**, Србије **Милошевић**, и Црне Горе **Булатовић**, као и специјални представници руског и америчког предсједника, **Виталиј Чуркин и Рециналд Бартоломју**.

30.07. На конференцији у Женеви постигнут је споразум трију зараћених страна о уставном уређењу БиХ као Савеза република БиХ: **Републике Српске, Херцег-Босне и Републике Босне**.

01.08-04.08 Војска РС освојила највиши врх планине Бјелашнице, југозападно од Сарајева, и преузела контролу над ТВ релејом. Српске снаге освојиле су све кључне положаје на Игману, **ослободиле Трново** и натјерале муслиманске снаге на повлачење..

11.08. На сарајевском аеродрому Бутмир, у присуству команданта УНПРОФОР-а за БиХ, белгијског генерала **Франсоа Брикмона**, команданти трију зараћених страна, **Ратко Младић, Расим Делић и Миливој Петковић**, потписали су **Војни споразум о миру у БиХ**. Том приликом је постигнут до-

говор о поштовању прекида свих борбених активности, а генерал Младић се сагласио да се војни посматрачи УН распореде на Бјелашници и Игману.

16.08. Вође трију зараћених страна у БиХ почели су директне преговоре у Палати нација у Женеви, уз посредништво лорда Овена и Торвалда Столтенберга, о етничкој подјели бивше БиХ на три републике које ће чинити заједницу република.

28.08. На 34. засједању Народне скупштине РС на Јахорини, усвојен је најновији Женевски пакет, тј. уставни споразум о Савезу република БиХ, војни документ и мапу територијалног разграничења бивше БиХ на три републике.

28.08. Скупштина тзв. Републике БиХ, тј. муслимански парламент, одлучио да се врати на преговоре, али је саопштио да мировни план не може бити прихваћен у тадашњем облику.

28.08. Хрватски посланици из парламента бивше БиХ прогласили су у **Грудама Хрватску Републику Херцег Босну (ХРХБ)** која ће бити у саставу Уније република Босне и Херцеговине.

01.09. Мировни преговори о БиХ у Женеви прекинути су пошто је муслиманска страна одбила да потпише споразум.

10.09. У Бањој Луци, у акцији названој „Септембар ‘93“, око 200 припадника 16. моторизоване бригаде, Прве оклопне бригаде и Батаљона војне полиције блокирало центар града. “Кризни штаб“ Акције је властима у РС доставио листу захтјева који су се углавном односили на побољшање материјалног положаја бораца и инвалида, али и захтјев за обрачун с ратним профитерима чије хапшење су одмах започел актери Акције. Након седам драматичних дана акција „Септембар ‘93“ завршена је без иједне капи крви.

21.09. Састанак лидера три зараћене стране БиХ одржан је на бриганском броду „The Invicibile“ у Јадрану. Састанку су, осим копредсједника Мировне конференције, Овена и Столтенберга, присуствовали и: предсједник Хрватске Фрањо Туђман, Србије Слободан Милошевић и Црне Горе Момир Булатовић, специјални емисари САД и Русије, Чарлс Редман и Виталиј Чуркин. Муслимани и Хрвати су постигли компромис око претходно најспорнијег муслиманског затјева - излазак на море.

Такође, Планом је била предвиђена могућност да и Срби, размјеном неких територија са Хрватима (залеђе Дубровника за територију око Превлаке), добију излаз на море.

Према тада постигнутом компромису, Србима би припало 52% територије БиХ, Муслиманима 31% и Хрватима 17%.

27.09. Око 400 делегата Уставотворног парламента у Великој Кладуши донијело је једногласну одлуку о проглашењу **Аутономне покрајине Западна Босна**, за чијег предсједника је изабран **Фикрет Абдић, члан Пред-**

сједништва БиХ. Постигнут је споразум о сарадњи са Републиком Српском и Србијом.

27. и 28.09. У Сарајеву одржан **Први бошњачки сабор** на којем је усвојена **Декларација о бошњаштву**, чијом имплементацијом је, између осталог, Муслиманима из Босне и Херцеговине враћено име Бошњак.

03.10. Фикрет Абдић позвао народ Цазинске Крајине на устанак и обрачун са припадницима Петог корпуса Армије БиХ.

17.10. Његова светост патријарх српски, **господин Павле**, са архијерејима СПЦ, у присуству око 2.000 Козарчана, гостију и највиших представника Републике Српске, обавио је **на Мраковици** прво опијело и помен козарским жртвама из Другог свјетског рата.

09.11. У сукобима Хрвата и Бошњака у **Мостару** је срушен **Стари Мост** - величанствена грађевина из **16. вијека**, који је био под **заштитом УНЕСКО-а**.

12.12. У Републици Српској Крајини одржани су **избори. За предсједника РСК изабран Милан Мартић.**

23.12. У Бриселу без резултата завршени **преговори трију зараћених страна у БиХ, започети дан раније у Женеви.** Умјесто усвајања уговора о миру, договорено је само примирје, и то од 23. децембра до 15. јануара 1994.

1994. ГОДИНА

09.01. Поводом другог рођендана Републике Српске, на свечаној сједници Народне скупштине РС у Палама, Орденом Републике Српске са огрлицом одликован је патријарх српски, **господин Павле.**

28.01. Влада Републике Босне и Херцеговине у Сарајеву упутила је захтјев за хитан састанак Савјета безбједности, да би се спријечило отворено војно мијешање Хрватске у сукоб у Босни и Херцеговини. У захтјеву се наводи да 12.000 припадника регуларних трупа Војске Хрватске, опремљених тенковима и хеликоптерима, учествује у борбама против Бошњака.

05.02. На сарајевској пијаци „Маркале“ у центру града, од експлозије (гранате или мине) погинуло је **69, а рањено око 200 људи.**

Главни штаб ВРС одбацио одговорност за ту несрећу и упутио захтјев **УНПРОФОР-у** да се формира мјешовита комисија и одмах покрене истрага.

Министарство иностраних послова СРЈ осудило је тај акт као злочиначки напад на недужне грађане Сарајева, тражећи да се утврди истина, пронађу и најоштрије казне кривци.

Стручњаци војске Југославије тврдили су да су број и врста пројектила који је (наводно) пао на сарајевску пијаци „Маркале“, као и слика са мјеста догађаја, у потпуном несагласју са бројем жртава.

09.02. Ултиматум НАТО Србима. Поводом случаја Маркале, председник САД **Бил Клинтон** изјавио: „Одлуком НАТО, САД су показале да више неће бити само посматрач сукоба који вријеђа савјест и угрожава мир“;

11.02. У складу са постигнутим договором, јединице **ВРС повукле тешко наоружања из околине Сарајева и ставиле га под контролу УНПРОФОР-а**. Срби су прихватили приједлог Бориса Јељцина да повуку тешку артиљерију из околине Сарајева, а да се у Сарајеву и околини стационира **400 руских војника** који ће учествовати у операцији одржавања мира.

15.02. Предсједник Русије **Борис Јељцин** изјавио после разговора са британским премијером **Џоном Мејџором**, да Русија неће дозволити да се проблем у Босни рјешава без Русије.

18.02. **Први канал француске независне телевизије ТФ1 објавио у свом дневнику да су за недавни масакр на сарајевској пијаци „Маркале“ одговорни босански Муслимани**. По репортеру тог канала УНПРОФОР је званично потврдио одговорност Муслимана за злочин и извјештај је достављен генералном секретару УН **Бутросу Галију**.

23.02. **Муслимани и Хрвати закључили споразум о прекиду ватре који треба да ступи на снагу 25. фебруара**.

24.02. **Предсједник Хрватске Фрањо Туђман изјаснио се о прихватању америчке иницијативе о обједињавању босанских Муслимана и Хрвата у заједничку државу и успостављању конфедерације између те државе и Хрватске**.

25.02. **Америчка иницијатива да се постигне хитан споразум између Хрвата и Бошњака о формирању Федерације двају народа у БиХ и њихов заједнички улазак у конфедерацију са Хрватском, добила је пуну подршку Њемачке, Италије и Ватикана**.

18.03. У Вашингтону је на свечаној церемонији, у присуству председника САД, потписан споразум о формирању **федералне државе босанских Хрвата и Бошњака**, као и **Декларација о принципима могућих конфедералних веза нове федерације и Републике Хрватске**. Декларацију су потписали председници Фрањо Туђман и Алија Изетбеговић.

25.03. **Народна скупштина Републике Српске једногласно је, на 39. сједници одржаној у Палама, усвојила Платформу о даљем наступу делегације РС на мировним преговорима о бившој БиХ**. На сједници је **предсједник Владе РС др Владимир Лукић поднио оставку на ту функцију**.

29.03. У Београду одржана скупштина Српског сабора, односно Други Конгрес српских интелектуалаца, ванстраначког удружења, за уједињење и заштиту српских националних интереса. За предсједника изабран академик Павле Ивић.

30.03. Уставотворна скупштина бивше Републике БиХ у Сарајеву прихватила Устав Федерације БиХ којим се успоставља Федерација БиХ на територији са већинским хрватским и муслиманским становништвом. „Хрватско-муслиманска скупштина у Сарајеву је коначно и формално укинула БиХ, као федералну јединицу бивше Југославије“, изјавио је предсједник Народне скупштине Републике Српске Момчило Крајишник.

31.03. Из Горажда, једне од тзв. безбједносних зона УН, у којој живе готово искључиво Муслимани, покренута нова офанзива Армије БиХ, „Прољеће 94“.

31.03. Послије дугих преговора, пронађено компромисно рјешење за Резолуцију 908 о УНПРОФОР-у у БиХ и Хрватској. Мандат мировним снагама је продужен за наредних шест мјесеци. САД прихватиле да се одмах у БиХ и Хрватску пошаље 3.500 нових војника.

05.04. „Сломљена је осмодневна муслиманска офанзива из правца Горажда према српским територијама, а јединице ВРС избиле су на десну обалу Дрине“, изјавио генерал-мајор Манојло Миловановић, начелник Главног штаба ВРС.

08.04. Француски министар одбране Франсоа Лиотар затражио је бомбардовање Срба код Горажда, како би се „српска офанзива зауставила без одлагања и безусловно“.

10.04. Два НАТО авиона бомбардовала су положаје ВРС у Горажду. Одлуку о нападу донио Јасуши Акаши, консултујући се са Бутросом Галијем. Командант УНПРОФОР-а за БиХ, Мајкл Роуз, изјавио да је он затражио ваздушни напад на Србе око Горажда.

11.04. У ваздушном нападу на српске положаје око Горажда уништена су два тенка. Нападнута је једна српска аутомеханизована колона. Нападе су тад извела два америчка авиона из састава НАТО-а, али типа „Ф18“, а не као претходно „Ф16“. У тој акцији НАТО-а погинуло је најмање 15 Срба.

17.04. Генерални секретар УН Бутрос Гали затражио је одобрење за НАТО-а ваздушне ударе на позиције Срба ради заштите свих шест безбједносних зона у БиХ. Томе се успротивио руски амбасадор у УН Јуриј Воронцов, оцјењујући да би то значило мијешање УН у грађански рат у БиХ.

20.04. Из кабинета предсједника РС Радована Караџића издато саопштење у коме се каже “српска страна једнострано проглашава мир у Горажду и да је криза овог града тиме завршена“.

21.04. Скупштина Републике Српске Крајине изабрала је **Борислава Микелића** за предсједника Владе РСК. **Милан Бабић** именован је за министра иностраних послова, **др Раде Тањга** за министра одбране, **мр Илија Пријић** за министра унутрашњих послова.

21.04. Савјет безбједности УН, на приједлог Велике Британије, Француске, Шпаније и Русије, усвојио **Резолуцију бр. 913**, којом од српске стране у БиХ тражи моментално укидање блокаде и повлачење са територије Горажда. Од обије зарађене стране тражи се тренутни прекид ватре и повратак преговорима.

Истог дана **СБ УН** донио још једну резолуцију, **бр. 914**, којом је одобрено слање додатних 6.500 војника УНПРОФОР-а у БиХ;

22.04. Основана Контакт-група, коју чине дипломати УН, ЕУ, САД и Русије, с циљем да ради на мировној стратегији за Босну. Полазни принципи у њеном раду су: БиХ као јединствена држава са два ентитета чије ће односе уредити усаглашени устав. Контакт-група саопштила српским представницима да ће БиХ бити подијељена по формули 51% за Федерацију и 49% за Српску. Приједлог за разграничење изнио амерички представник **Чарлс Редман**, не уважавајући српске територијалне приоритете.

26.04. Команда Војске Републике Српске изјавила да је повлачење тешког наоружања из области 20 км око Горажда окончано.

17.05. Његова светост **патријарх московски и цијеле Русије Алексеј Други** у пратњи патријарха српског господина Павла **стигао је у Пале**. До чекали су их најистакнутији представници Републике Српске др Радован Карацић, Никола Кољевић и Момчило Крајишник и командант војске Републике Српске, генерал-пуковник Ратко Младић. Истог дана **положио је камен темељац за изградњу цркве на Грбавици** у Српском Сарајеву.

21.05. Команда УНПРОФОР-а саопштила је да муслиманска страна није потписала анекс споразума о прекиду ватре у зони од три километра око Горажда.

25.05. Хрватске снаге придружиле се муслиманској војсци у нападу на положаје Срба у централној Босни. То је био први пут за више од годину дана да Хрвати активно помажу муслиманским војницима против Срба.

26.05. У Талоару су без резултата завршени преговори представника Федерације БиХ, РС и **Контакт групе**. Разговарало се о могућој подјели БиХ према којој би 49 % територије припало Српској, а 51% Федерацији БиХ.

02.06. У Женеви, под окриљем УН и непосредној организацији **Јасушија Акашија**, одложени су преговори о миру представника зарађених страна у БиХ. Састанак су бојкотовали представници Владе у Сарајеву.

08.06. У Женеви окончани преговори о БиХ. Потписана Заједничка изјава о једномјесечном прекиду непријатељстава, почев од 10. јуна. У документу се каже да је то “први корак према глобалном прекиду непријатељстава у читавој БиХ“, затим да ће се „у међувремену приступити потпуном ослобођењу свих заробљеника, укључујући и ратне“.

16.06. У Лондону завршен састанак експерата Контакт-групе задужених за израду мапа о територијалној подјели БиХ.

29.06. У Паризу је Контакт-група за БиХ постигла дефинитиван договор око мапа о етничкој подјели БиХ, „које ће бити презентоване зараћеним странама када за то дође вријеме“.

Према извјештајима из сједишта НАТО-а у Бриселу, та војна организација спремна је да у БиХ упути 50.000 војника за спровођења плана Контакт-групе.

05.07. У Женеви министри иностраних послова пет великих сила (САД, Русије, Велике Британије, Француске и Њемачке) објавили план Контакт-групе, по принципу „узми или остави“, и приликом уручења мапа делегацијама зараћених страна дали рок од двије недјеље да се о њима изјасне.

07.07. Поводом мировног плана Контакт-групе за БиХ, лидер Бошњака **Алија Изетбеговић** изјавио „Ако процјенимо да ће Срби рећи НЕ, ми ћемо рећи ДА. Вјерујем, зато, да ћемо прихвати план, јер је готово сигурно да ће га Срби одбити..“

12.07. Из „заштићене енклаве Сребреница“ бошњачке снаге извршиле су артиљеријски напад на гробље у Братунцу за вријеме док се на њему одржавао помен за 3.000 Срба са подручја Сребренице, Склелана и Братунца.

13.07. У Палама завршени разговори предсједника РС Радована Карацића са министрима иностраних послова **Француске и Велике Британије, Аленом Жипеом и Дагласом Хердом** о плану Контакт-групе. „Предочили су застрашујућу слику продуженог и продубљеног рата, можда и ван граница БиХ, уколико се план одбије“, рекао је Карацић

19.07. Народна скупштина Републике Српске донијела је **Декларацију о предложеном мировном плану Контакт-групе**, о којој се јавност неће обавјештавати док се коверат у који је запакована не отвори у Женеви. Извјесно, није се радило о одговору типа „ДА“ или „НЕ“, како су то захтијевали међународни изасланици.

Поводом одбијања потписа на предложени план Контакт-групе и одређења власти РС да се о томе гласа на референдуму, Влада Србије упутила писмо Србима из Босне с упозорењем: „немојте се склањати иза референдума“.

21.07. Лидер Муслимана Алија Изетбеговић **повукао безусловно бошњачко-хрватско прихватање мировног плана Контакт-групе.**

04.08. Влада Југославије донијела одлуку о прекиду политичких и економских односа са Србима из Босне и руководством на Палама. Границе су затворене, обустављен транспорт и донесена забрана политичком руководству и члановима парламента да ступе на тло Југославије. **Прекинуте су и телефонске везе између СР Југославије и Републике Српске.**

06.08. Предсједник РС Радован Караџић издао **наредбу** о завођењу опште радне обавезе за **цјелокупно радно способно становништво**, како би се „у потпуности обезбједило обављање пољопривредних радова, исхрана бораца, ратних војних инвалида и жртава рата“.

18.08. Именована нова Влада Републике Српске, на челу са **Душаном Козићем**. Она је преузела извршну власт у ратом захваћеној Републици Српској од Владе којом је предсједавао др **Владимир Лукић** и издржала до **16. 10. 1995.**, кад је на 54. сједници Народне скупштине РС поднијела оставку.

21.08. **Јединице Петог корпуса**, лојалне муслиманским властима у Сарајеву, заузеле су Велику Кладушу, сједиште Аутономне покрајине Западна Босна.

26.08. У 82. општине на територији Републике Српске постављено је 4.500 гласачких мјеста на којима се 1.300.000 грађана наредна два дана изјашњавало да ли су **ЗА или ПРОТИВ** мапа које је предложила Контакт-група.

27.08. почео, а 28.08. завршен референдум о мировном плану Контакт-групе у Републици Српској на који је, према званичним подацима, изашло 90,86% грађана. „ЗА“ предложене мапе изјаснило се 3,39% (28.195), а „ПРОТИВ“ **96,06% или 924.899**

06. и 07. 09. Контакт-група предложила Савјету безбједности **ублажавање санкција СРЈ**, пошто је њена Влада прекинула политичке и економске везе са руководством РС због одбијања предложеног територијалног разграничења из **Мировног плана Контакт-групе.**

22.09. **Авиони НАТО-а** бомбардовали српски тенк у забрањеној зони око Сарајева.

24.09. **Усвојене двије резолуције Савјета безбједности УН.** Прва, **бр. 942**, говори о **пооштравању** санкција према Републици Српској, а друга, **бр. 943**, налаже **ублажавање** санкција СР Југославији.

30.09. **Резолуцијом 947** продужен мандат УНПРОФОР-а у бившој Југославији до 31. марта 1995. Усвојено и **Предсједничко саопштење**, којим се осуђује српска страна због кршења Споразума о прекиду ватре у региону Сарајева.

03.10. Српска православна црква основала **Духовну академију, „Свети Василије Острошки“** у Србињу, данашња Фоча. За **ректора** именован епископ захумско-херцеговачки **Атанасије (Јевтић)**.

06.10. Бошњачке снаге на **Игману** починиле масакр на 20 припадника ВРС међу којима и четири болничарке. Унакажена тијела пронашли припадници УНПРОФОР-а.

01.11. У **владичанском двору Епархије бањалучке** одржано ванредно засједање **Светог архијерејског Сабора Српске православне цркве** под началствовањем Његове светости патријарха српског, господина Павла и уз учествовање 29 високопреосвештених архијереја из свих српских земаља и дијаспоре.

03.11. Информативна служба **Другог крајишког корпуса Војске РС**, издала саопштење да су здружене бошњачке и хрватске снаге извршиле јак напад на купрешку висораван и сам град **Купрес**, послије чега је он пао у хрватске руке. У нападу су учествовале јединице ХВО и елитне јединице војске Републике Хрватске.

04.11. **Врховна команда Оружаних снага Републике Српске прогласила је општу мобилизацију** војноспособног становништва и упутила приједлог Скупштини РС да на наредној сједници прогласи **ратно стање** на цијелој територији РС. Одлуком Врховне команде обустављен је рад високошколских установа, а студентима у РС и онима на школовању у СРЈ наложено да се одмах јаве у своје јединице.

19.11. Савјет безбједности УН усвојио **Резолуцију бр. 958**, којом је одобрена употреба ваздушних снага НАТО-а и на територији Републике Српске Крајине, тј. зонама под заштитом УН-а.

28.11. Несврстане земље поднијеле су **Савјету безбједности УН у Њујорку** нацрт Резолуције о демилитаризацији Бихаћа према којој би се из града повукле све војне снаге, осим 500 полицајаца.

13.12. **Предсједник РС Радован Караџић** позвао је бившег предсједника САД **Џимија Картера** да посредује у рјешавању сукоба у БиХ.

24.12. У **Бањој Луци основана Академија наука и умјетности Републике Српске**. До изборне скупштине, на којој су изабрани управни органи и усвојен статут, на челу Академије налазили се академици: **Славко Леовац** и **Петар Мандић**.

26.12. На четвртој сједници **Скупштине Града Српско Сарајево** у Вошошћи, усвојена **Декларација о српском граду Сарајеву** којом се потврђује да је овај град „неодвојиви дио и главни гард Републике Српске“.

29.12. **Народна скупштина Републике Српске** први пут се у Палама, након три ратне године, **подијелила на страначкој основи**. Из до тада једин-

ственог Клуба посланика, иступило је седам сталних чланова, који су формирали **Клуб независних посланика**. За **предсједника новоформираног клуба** изабран је посланик из Лакташа, **Милорад Додик**.

1995. ГОДИНА

12.01. Резолуцијом СБ УН, бр. 970, продужава се дјелимична суспензија санкција према СР Југославији за још 100 дана, а односи се на међународне авионске летове, трајектну линију Бар-Бари, спорт и културу.

09.02. Бивши мировни посредник у југословенској кризи **Сајрус Венс**, као гост конференције за штампу америчке амбасадорке у УН **Медлин Олбрајт**, изјавио да је прерано признавање некадашњих југословенских република била страшна грешка. "Требало је да се држимо **Хашког споразума** који није дозвољавао признавање бивших југословенских република док се не постигне свеобухватно политичко рјешење. То није испоштовано и мислим да је то била страшна грешка", рекао је Венс.

14.02. Командант Главног штаба **генерал-пуковник Ратко Младић** упутио је оштар протест команданту УНПРОФОР-а за бившу БиХ **генералу Руперту Смиту** због нове муслиманске офанзиве на подручју Бихаћа.

15.02. Предсједник САД **Бил Клинтон** верификовао је нови приједлог Контакт-групе за рјешење кризе у бившој Југославији. Према том приједлогу се од СРЈ у замјену за дјелимичну и привремену (двомјесечну) суспензију санкција тражи признавање Хрватске, БиХ, Македоније и Словеније у њиховим међународно признатим границама. При томе се од СРЈ тражи да подржи план Контакт-групе о БиХ, као и **план „Z-4“ за Крајину** и да се обавезе да се неће мијешати у евентуални нови рат у Хрватској.

20.02. На састанку **руководстава Републике Српске и Републике Српске Крајине** у Бањој Луци формиран заједнички **Савјет одбране**, на основу **Приједорске декларације двије скупштине од 31. октобра 1992. године**. Чланове Савјета чине два предсједника република, предсједници скупштина и влада, министри унутрашњих послова и одбране и начелници главних штабова.

23.02. У Бијељини је одржана ванредна сједница **Светог архијерејског синода Српске православне цркве** у проширеном саставу, са највишим војним и државним руководством Републике Српске и Републике Српске Крајине.

06.03. **Формирана Заједничка команда Хрватске војске и Армије босанских Хрвата и Бошњака**. Командант муслиманске војске генерал **Расим Делић** изјавио да је договор о војној сарадњи Хрватске и РБиХ, постигнут 06. марта у Загребу, „заједнички фронт против Срба“.

10.03. Њемачки министар иностраних послова **Клаус Кинкел** затражио од предсједника **Руске Федрације Бориса Јељцина** да изврши снажан прити-

сак на предсједника Србије да одустане од захтјева да се прво укину санкције СРЈ па тек онда приступи међусобном признавању бивших југословенских република.

11.03. У Вишеграду окончан дводневи **скуп посвећен нобеловцу Иви Андрићу**. Окупило се око 200 учесника који су усвојили заједнички „Апел за историјски разум, народно јединство и праведан мир“.

27.03. Контакт-група за мирно рјешење југословенске кризе у Лондону одржала састанак на нивоу експерата.

Копредсједник Конференције о бившој Југославији **Дејвид Овен**, одговарајући на америчке критике, рекао је да су САД упропастиле јединствену мировну шансу, одбивши да дају подршку Венс-Овеновом плану маја 1993. године.

28.03. Алија Изетбеговић поставио два „минимална услова“ за наставак преговора: да „босански Срби“ прихвате план Контакт-групе и да предсједник Србије Слободан Милошевић призна БиХ.

31.03. Резолуцијом 982 продужен мандат УНПРОФОР-у за БиХ до 30. новембра 1995. године, са задацима које је имао и до тада.

04.04. Хрватске снаге отпочеле жесток артиљеријски напад на Гламоч.

24.04. Међународни суд за ратне злочине почињене на тлу бивше Југославије, са сједиштем у Хагу, упутио захтјев босанској влади у Сарајеву да препусти њему истрагу злочина који су починили босански Хрвати у долини Лашве и истрагу против Радована Карацића, Ратка Младића и Миће Станишића.

01.05. Хрватска војска извршила оружани напад на Западну Славонију (РСК) из правца Новске, Пакраца и Нове Градишке. О акцији су претходно биле обавијештене снаге УН од којих је затражено да се повуку са осматрачких пунктова. У тој офанзиви кориштени су авијација, оклопна возила и све врсте артиљеријских оруђа. Истовремено, хрватске оружане снаге су након заузимања депоа са тешким наоружањем код **Медака и Оточца, јужно од Книна**, на неколико пунктова извршиле продор у сектору Југ у зони раздвајања. Из тог разлога Врховни савјет одбране РСК је прогласио додатну мобилизацију неких јединица Српске војске Крајине.

У току дводневне акције на Западну Славонију хрватска војска је, поред војника, убила и око **400 српских цивила**, од којих је само у једној избјегличкој колони, код Новог Вароша, убила око **200 људи, 57 жена и деветеро дјеце млађих од 14 година**.

03.05. Предсједник РС Радован Карацић затражио је од генералног секретара УН **Бутроса Галија** да привремено окупирану територију Западне Славоније прогласи „**заштићеном зоном**“.

05.05. Руководство РСК упутило апел међународној заједници у коме се упозорава на масовно страдање српског цивилног становништва у Западној Славонији, које је „попримило форму геноцида“.

06.05. Хрватска војска блокирала је конвоје УН са хуманитарном помоћи за српско становништво Западне Славоније избјегло у БиХ.

17.05. Савјет безбједности УН донио Резолуцију 944 и од зараћених страна тражи да се хитно повуку из тзв. зоне раздвајања и омогуће мировним снагама несметан рад. Савјет тражи од Хрватске да у потпуности поштује права српског становништва и да му се дозволи пуна слобода кретања.

18.05. Предсједник Српске народне странке у Загребу, Милан Ђукић, изнио податке о протјеривању Срба из Хрватске. Он је рекао да је према попису из **1991. године у Хрватској живјело 725.660 Срба** (рачунајући и „Југословене“), и то у Крајини 258.298, а на просторима изван тадашњих УНПА подручја, укључујући и „ружичасте зоне“, 467.370 грађана српске националности. Послије доласка на власт ХДЗ из **Хрватске је протјерано око 300.000 Срба.**

23.05. Предсједник САД Бил Клинтон изразио је незадовољство што командант УН у БиХ одбија да одобри акције ваздухопловства НАТО-а на српске положаје око Сарајева.

24.05. У Савјету безбједности УН америчка амбасадорка Медлин Олбрајт поново се zaloжила за бомбардовање „босанских Срба“.

25.05. На позив специјалног изасланика УН Јасушија Акашија, авиони НАТО-а напали су два пута циљеве у близини сједишта РС у Палама. Први напад авијације НАТО-а изведен је на мјесту Јахорински Поток, два км од Пала, а други на локалитет Равна Планина.

25.05. Источно-босански корпус ВРС, поводом вијести да је од гранате испалене са српских положаја у Тузли погинуло 68 цивила, демантовао да је са српских положаја испалена граната.

28.05. Начелник Главног штаба ВРС саопштио да су приликом бомбардовања авијације НАТО на подручју Пала погинула четири лица, док је 17 рањено. Рекао је да су Срби блокирали 168, а не 250 „плавих шљемова“, како је саопштила команда УНПРОФОР-а у Загребу.

Министар иностраних послова РС Алекса Буха, изјавио да би заробљени припадници УНПРОФОР-а могли бити ослобођени “за неколико сати“ ако би се Србима јавно загарантовало да више неће бити ваздушних напада НАТО.

02.06. Република Српска прихватила апел предсједника Србије Слободана Милошевића и, као знак добре воље, **ослободила заробљене припаднике УН.** Њих је преузео специјални Милошевићев изасланик, начелник Државне безбједности Србије, **Јовица Станишић.**

02.06. Срушен је мост на Сави који је спајао **Стару Градишку и Градишку**, тј. Хрватску и Републику Српску, односно БиХ.

06.06. Република Српска ослободила и преостале припаднике мировних снага које је заробила послјије бомбардовања српских положаја у Палама.

15.06. Бошњачке снаге започеле широку офанзиву против ВРС с циљем да се пробије обруч око Сарајева. Жестоки артиљеријски дуели водили се у региону Кисељака, Илијаша, Вогошће и Високог.

16.06. Резолуцијом 998 снаге УН у БиХ проширене **трупама за брзо дјеловање** састављеним од **12.500 француских, британских и холандских војника**. Русија и Кина се уздржале од гласања.

18.06. Врховна команда Републике Српске и врховни командант Радован Карацић донијели одлуку да се на територији коју покрива Сарајевско-романијски корпус **уведе ратно стање**.

21.06. Влада Републике Српске упутила позив војним обвезницима са подручја Српске, који се налазе у СР Југославији, да се до 05. јула јаве надлежним органима и помогну у кључним моментима одбране Републике Српске.

26.06. Авиони НАТО у два наврата су извршили нападе на српске положаје и складишта оружја код **Пала**. Напад, у коме је учествовало 12 авиона, објашњен је одмаздом због напада Српске војске на зоне под заштитом УН и узимање за таоце војнике и посматраче УН.

02.07. Његова светост патријарх српски, господин Павле, служио је свету архијерејску литургију на **Романијском Косову**, код Сокоца, гдје се одржава традиционални Видовдански сабор.

08.07. Према саопштењу мировних снага УН, око заштићене зоне Сребреница дошло је до жестоких окршаја између „босанских Срба“ и Бошњака. Тог дана српске јединице су напредовале три километра у заштићену зону, освојиле четири осматрачка пункта и заробиле 20 холандских војника.

10.07. Помоћник команданта Војске РС Милан Гверо изјавио да су „борбене активности ВРС на подручју Сребренице усмјерене само на неутралисање муслиманских терориста, а не против цивила и УНПРОФОР-а“, чији су припадници због личне безбједности прешли на српску територију.

11.07. Војска Републике Српске ушла у Сребреницу. Холандски батаљон се, са масом избјеглица, повукао у своју базу у **Поточаре**. С обзиром на то, вршилац дужности команданта УНПРОФОР-а **Еве Гоблијар** је, „због напада на холандске војнике“ и у циљу „заштите цивилног становништва од српских напада“, затражио ваздушну подршку НАТО-а. Два холандска авиона Ф-16 бомбардовала су затим у два маха положаје ВРС.

Ваздушне нападе авиона НАТО-а на положаје ВРС код Сребренице подржали су амерички предсједник **Бил Клинтон** и британски премијер **Џон Мејџор**.

12.07. Савјет безбједности УН усвојио **Резолуцију 1004** којом се захтијева повлачење Војске Републике Српске из Сребренице и поновно успостављање заштићене зоне у тој енклави.

13. 07. Око **30.000 лица** муслиманске националности, прије свега цивила, али и један број припадника муслиманских јединица који су правовремено предали оружје, пребачен је из Сребренице на територију под муслиманском контролом - саопштила је Информативна служба Главног штаба Српске војске.

18.07. Командант Армије БиХ **генерал Расим Делић** оптужио ХВО да је главни кривац због неуспјеха и потпуног краха посљедње муслиманске офанзиве на Српско Сарајево.

19.07. Специјални изасланик генералног секретара УН за претходну Југославију **Јасуши Акаши** изјавио да је пад Жепе неминован и да УН немају средства којима би то могле да спријече.

19.07. Информативна служба Главног штаба ВРС саопштила је да се „**Жепа предала**“. Представници муслиманске популације **Хамдија Торлак и др Бењамин Куловац** прихватили су услове предаје на састанку са командантом ГШВРС генерал-пуковником Ратком Младићем.

21.07. 328 припадника холандског батаљона УНПРОФОР-а, напустило је Поточаре близу Сребренице и безбједно прешли дрински мост, на територију Републике Србије.

25.07. Врховни тужилац Међународног суда за ратне злочине на тлу бивше Југославије, **Ричард Голстон**, саопштио је да је подигао оптужницу против **Милана Мартића, Радована Караџића, Ратка Младића и још 21 лица**, углавном команданата, стражара и „посјетилаца“ логора у Кератерму код Приједора, Луке код Брчког и у Бос. Шамцу. Налози за хапшење упућени су у Београд, Загреб, Сарајево, Книн и Пале.

26.07. У Великој Кладуши проглашена **Република Западна Босна**.

26.07. Почела је евакуација цивила из Жепе на основу претходног договора између команданата УНПРОФОР-а за БиХ **Руперта Смита** и команданта ВРС **Ратка Младића**.

27.07. Торвалд Столтенберг, копредсједник Међународне конференције о бившој Југославији је изјавио да неће прекинути преговоре са лидерима „босанских Срба“ против којих је подигнута оптужница пред судом у Хагу.

28.07. Предсједник РС Радован Караџић донио је одлуку о проглашењу ратног стања на цијелој територији Републике, а на основу уставних ов-

лашћења и одлуке Народне скупштине од 28. јула 1995. године. Због ситуације око Грахова и Гламоча, Врховни савјет одбране РСК такође је прогласио ратно стање на цијелој територији.

28. 07. Након вишедневних жестоких удара Хрватска војска, којом командује предсједник **Хрватске Фрањо Туђман**, окупира **Грахово и Гламоч**. Република Хрватска извршила је најбруталнију агресију на територију Републике Српске, саопштила Информативна служба Другог крајишког корпуса ВРС. У егзодусу више од 20.000 људи .

Настављене су жестоке борбе око **Бихаћа**.

31.07. Јединице ВРС заједно са командантом Ратком Младићем напустиле су Жепу и кренуле ка југозападној Босни, тј. Грахову и Гламочу.

02.08. Десетине хиљада Срба, који су пред офанзиву Хрватске на Грахово и Гламоч избјегли са тих подручја, стигло је у Бању Луку.

04.08. Хрватска војска у операцији названој „Олуја“ жестоком употребом артиљерије, авијације и пјешадије из свих праваца напала границе Републике Српске Крајине. На Книн је пало преко 2.000 граната.

05.08. Послије 36 часова опште офанзиве на Крајину, у којој је према процјенама УН учествовало **100.000 хрватских војника**, хрватске јединице у 12,30 часова ушле су у Книн, а на книнској тврђави истакнута хрватска заставица („шаховница“) дуга 20 метара.

05.08. Извори УН саопштили су да је сломљен отпор снага **Фикрета Абдића** и да су јединице **Петог корпуса Армије БиХ** ушле у **Велику Кладушу**.

10.08. Након акције хрватске војске под називом „Олуја“, **Савјет безбједности УН** усвојио **Резолуцију бр. 1009**, у којој се тражи да Хрватска одмах обустави све војне активности у Крајини и опомиње Загреб да дозволи приступ Међународном црвеном крсту заробљеним припадницима Српске Војске Крајине.

15.08. Радован Карацић на сједници Општинског одбора СДС Бања Лука изјавио је: „Синод СПЦ упутио је апел Јовану Павлу Другом и загребачком кардиналу Кухарићу да се не уништавају црквене реликвије, умјетничка дјела и историјске драгоцености Срба из Републике Српске Крајине“.

18.08. Кризни штаб Владе РСК саопштио на сједници Владе РСК у Бијељини да је **од 5. августа из РСК прогнано 220.000 Срба**. Од тог броја, око 160.000 је прешло у СР Југославију.

19.08. На шумском путу преко **Игмана** дошло до саобраћајног удеса, којом приликом је са пута склизнуо оклопни транспортер и запалио се. У удесу живот су изгубили амерички представник у Контакт-групи **Роберт Фрејзер**, замјеник секретара одбране за Европу и НАТО **Џозеф Крузел**, пуковник **Самјуел Нелсон Дрју** и један француски официр из састава снага УН.

21.08. Представници Међународне хелсиншке федерације за људска права (ИHF) у Бечу су изнијели тешке оптужбе на рачун понашања хрватске владе и војске у Крајини и саопштили да тамо постоји више масовних гробница. ИHF је позвао Међународни суд за ратне злочине у Хагу да се позабави ситуацијом у Крајини.

23.08. Амерички предсједник **Бил Клинтон** именовao је **Роберта Овена** за представника САД у Контакт-групи за бившу БиХ умјесто погинулог **Роберта Фрејжера**

24.08. На конференцији за новинаре предсједник Српске народне странке у Хрватској, **Милан Ђукић**, рекао да ће хрватска акција „Олуја“ у историји хрватског народа остати као „синоним етничког чишћења“, јер је из Хрватске од почетка рата изашло преко 500.000 Срба.

28.08. Од посљедица експлозије у центру Сарајева, у близини пијаци „Маркале“, погинуло је 37 људи, а рањено 89. Према саопштењу представника УН, ради се о гранати која је испалена из правца југа, али, рекао је он „нисмо у стању да тачно лоцирамо тачку са које је испалена, јер је линија конфронтације око три километра јужно“.

28.08. Главни штаб ВРС је издао саопштење у коме је речено да је команда УНПРОФОР-а одбила формирање мјешовите комисије, која би утврдила истину о гранатирању сарајевске тржнице.

28.08. Контакт група у проширеном саставу одржала састанак у Паризу. Састанку су присуствовали представници Шпаније, Италије и Канаде. Поддржана је војна одмазда над „босанским Србима“, због артиљеријског напада на Сарајево.

28.08. Авионским бомардовањем и артиљеријским нападима, НАТО и Снаге за брза дејства отпочеле су напад на Републику Српску. Мето напада, у којима су учествовале и бошњачке јединице, били су Српско Сарајево, Пале, Соколац и Горажде, насеља у општинама Чајниче и Фоча и неки дијелови Српске Херцеговине.

29. и 30. 08. На заједничком састанку руководства СРЈ (Зоран Лилић, Слободан Милошевић, Момир Булатовић, Радоје Контић, Павле Булатовић и Момчило Перишић) и руководства РС (Радован Караџић, Никола Кољевић, Биљана Плавшић, Момчило Крајишник, Душан Козић, Ратко Младић, Здравко Толимир, Милан Гверо, Ђорђе Ђукић) потписан Споразум о будућим преговорима о цјеловитом мировном процесу за БиХ. О саставу делегације СРЈ одлуке доноси Слободан Милошевић, а о саставу делегације РС Радован Караџић, с тим да персоналне промјене не утичу на одредбе Споразума. Свјedoци и потписници Споразума су патријарх српски, господин Павле и епископ Иринеј (Буловић).

30.08. Русија затражила да се састане Савјет безбједности УН због ваздушних напада НАТО-а на Србе у БиХ, које осуђује, потврдио у Москви портпарол Министарства иностраних послова **Григориј Карасин**.

01.09. Предсједник Србије С. Милошевић поново разговарао са делегацијом САД, коју предводи **Ричард Холбрук**. **Холбрук** је, оцјењујући питање подјеле територије БиХ као суштину рата, саопштио новинарима да су подјелу БиХ по принципу 51:49 прихватиле све три сукобљене стране.

05.09. Авиони НАТО-а у 13.00 часова бомбардовали подручје **Лукавице, Хаџића, Јахорине и Пала**, навели извори ВРС.

08.09. У Женеви завршен прелиминарни састанак министара иностраних послова СРЈ **Милана Милутиновића**, **Хрватске Мате Гранића** и Владе Федерације БиХ **Мухамеда Шаћирбеја**, са члановима Контакт-групе. Усмено су, пред „свједоцима“, прихваћени **Основни принципи за постизање договора о подјели БиХ између Федерације БиХ и Републике Српске**. Први на листи принципа гласи да ће БиХ „наставити своје легално постојање у својим садашњим границама и међународно признатим статусом“. Други гласи да ће се „БиХ састојати од два ентитета: Федерације БиХ, успостављене у Вашингтону, и Републике Српске..., који ће наставити да постоје са својим важећим уставима..., а однос 51:49 територијалног приједлога Контакт-групе је основа споразума“, при чему ће „оба ентитета имати право да успоставе специјалне односе са сусједним земљама“.

09.09. Информативна служба ГШ ВРС је саопштила да су посљедице дејстава НАТО авијације бројни погинули цивили и огромна материјална разарања на скоро цијелој територији РС (сарајевска насеља Лукавица, Хаџићи, Вогошћа, околина Фоче, Невесиње, насељена мјеста на Јахорини, Мајевици, Козари и у околини Бање Луке).

Приликом бомбардовања болнице у Блажују погинуло је 10 рањеника и 22 болесника. Исти извор је саопштио и о артиљеријским нападима здружених хрватско-муслиманских снага на западне границе РС (Мркоњић Град, Кључ и Петровац).

12.09. Мета напада авијације НАТО-а били су релејни системи на Козари, при чему су уништени репетитори и РТВ системи.

13.09. Представници УН потврдили су да су бошњачке и хрватске снаге, уз учешће војске Хрватске, оствариле знатне територијалне добитке у централној и западној Босни (Грахово, Дрвар, Јајце, Шипово, Доњи Вакуф). У вези са тим, међународне хуманитарне организације саопштиле су да око **50.000 становника српске националности** бјежи са тих територија и да се креће према Б. Луци.

14.09. Снаге Армије БиХ, лојалне Алији Изетбеговићу, заузеле су **Ср-бобран (Доњи Вакуф)** и (Босански) **Петровац**.

15.09. У сједишту снага УН у Загребу објављени су детаљи споразума о повлачењу тешког оружја снага „босанских Срба“ око Сарајева. **Споразум** су претходног дана потписали предсједник РС др Радован Караџић и командант ВРС генерал Ратко Младић, у присуству предсједника Србије Слободана Милошевића.

18.09. Савјет безбједности УН упутио хитан захтјев муслиманској влади у Сарајеву и Влади Хрватске да обуставе војну офанзиву у БиХ, јер би у супротном могли бити угрожени мировни напори. Исто су учиниле и САД.

Портпарол УН је саопштио да се муслиманско-хрватске снаге налазе **на 30 км од Бање Луке**, да су преузеле контролу над половином територије БиХ и упозорио, с обзиром да су официри обије армије показали намјеру да заузму овај град, да би то могло да увуче СРЈ у рат. С тим у вези специјални савјетник предсједника Хрватске **Босиљко Мишетић** је изјавио: „Апсолутно је у интересу Хрватске да Бања Лука постане дио муслиманско-хрватске федерације у БиХ“.

19.09. Патријарх српски, господин Павле, упутио апел америчком предсједнику Билу Клинтону да својим ауторитетом спријечи даље бомбардовање територије на којој живи српски народ у БиХ и страдање недужних људи и цивила.

26.09. У Њујорку, у згради мисије САД, на састанку министара иностраних послова СРЈ Милана Милутиновића, хрватске Мате Гранића и БиХ Мухамеда Шаћирбеја, **потписан је документ о устројству БиХ**, као наставак споразума постигнутог у Женеви 8. септембра.

Предсједник РС др **Радован Караџић** изјавио да Споразум о уставном устројству будуће БиХ, који је усвојен у Њујорку, представља „даљи корак у правцу мира и потврду постојања Републике Српске, као и равноправности српског народа са другим народима у бившој БиХ“.

05.10. Све три зараћене стране у БиХ постигле су **споразум о примирју** које треба да буде успостављен 10. октобра.

09.10. И поред потписаног примирја, јединице регуларне војске Републике Хрватске, јединице ХВО и бошњачке војске нападе су српске градове Мркоњић Град, Кнежево и Трново. Приликом заузимања Мркоњић-Града, јединице ХВО и Војске Хрватске починиле масовне злочине убивши око 200 припадника српског народа, махом цивила. За те злочине нико није одговарао.

11.10. Информативна служба Главног штаба ВРС саопштила је да су српске снаге стабилизирале линије јужно од Бање Луке и одбиле напад хрватских и бошњачких снага које су покушале продор према Бањој Луци.

11.10. Стране агенције јавиле да су бошњачке снаге запосјеле Сански Мост.

У Приједор је пристигло око 30.000 избјеглица. Очекивало се да ће у Бању Луку у овом периоду пристићи још око 10.000 људи који су бјежали пред хрватско-бошњачком офанзивом са подручја Санског Моста.

13.10. Представници УН потврдили су да бошњачке и хрватске снаге масовно кршиле договорени прекид ватре у сјеверозападној БиХ. Уједињене нације су биле врло забринуте због опасности да Армија БиХ крене на Бању Луку.

16.10. У Бањој Луци је одржано **54. засједање Народне скупштине Републике Српске**. Посланици су расправљали о војно-политичкој ситуацији послије чега је донесено девет закључака, међу којима је највећу пажњу изазвала смјена четворице генерала (Милана Гвере, Здравка Толимира, Грује Борића и Ђорђа Ђукића), и **оставка Владе Републике Српске** и њеног предсједника Душана Козића.

23.10. Скупштина Републике Српске на засједању у Бијељини **усвојила политичку платформу за предстојеће мировне преговоре у САД**, која садржи принципе за уставни споразум и истиче територијалне приоритете. Између осталог, РС је инсистирала на праву да послије годину дана од закључивања мировног споразума одлучује о останку у унији, а захтијевала је и понавски коридор ширине најмање 20 км, подјелу Сарајева и излаз РС на море.

За чланове делегације за мировне преговоре у САД одређени су: **Никола Кољевић**, потпредсједник РС, **Момчило Крајишник**, предсједник Скупштине РС и **Алекса Буха**, министар иностраних послова РС.

Влада СР Југославије је такође утврдила платформу за учешће делегације СРЈ на преговорима који су отпочели 1. новембра у САД. Поред тројице представника Републике Српске делегацију ће чинити: предсједник Србије, Слободан Милошевић, предсједник Црне Горе, Момир Булатовић, и министар иностраних послова СРЈ, Милан Милутиновић.

23.10. На засједању Народне скупштине РС у Бијељини за новог мандатара Владе изабран мр **Рајко Касагић**. Кад је изабрана, Касагићева влада имала је 19 портфеља и „издржала“ до **маја 1996.** године кад је премијера Рајка Касагића **смијенио** Радован Караџић, предсједник РС, а за мандатара именовано мр **Гојка Кличковића**.

29.10. Делегацију БиХ у Охају предводи **Алија Изетбеговић**, а њу чине: предсједник Владе **Харис Силајџић**, предсједник Скупштине **Миро Лазовић**, министар иностраних послова **Мухамед Шаћирбеј**.

Хрвате из БиХ представљају предсједник Федерације БиХ **Крешимир Зубак**, замјеник премијера Федерације **Јадранко Прлић** и члан Предсједништва БиХ, **Иво Комшић**.

01.11. У највећој ваздухопловној бази на свијету, **Рајт Петерсон**, у граду **Дејтону, Охајо, САД**, почели преговори о миру у БиХ. У њима учествују три преговарачке делегације – **СР Југославије, Републике Хрватске и БиХ**, а посредују **Ричард Холбрук (САД), Игор Иванов (Руска Федерација) и Карл Билт (Европска унија)**.

07.11. Предсједник Међународног суда за ратне злочине на простору бивше Југославије у Хагу, **Антонио Касезе**, изјавио да СРЈ и администрација „босанских Срба“ из Пала не желе да сарађују са тим судом. Они су одбили да изруче Суду оптужене за ратне злочине (41 од укупно 43 који живе на територији под њиховом контролом).

07.11. Бивши министар иностраних послова СР **Њемачке Ханс Дитрих Геншер**, и папа **Јован Павле Други**, својом су непосредном сагласношћу и подршком за разбијање претходне Југославије одлучили о њеној крвавој судбини – јавно је објелоданио последњи предсједник Предсједништва СФРЈ, **Стипе Месић**.

09.11. Резолуцијом 1019 Савјет безбједности УН од Хрватске затражио да престане са кршењем људских права у Крајини, а од „босанских Срба“ да се одмах ослободе лица несрпске националности, задржана у региону Сребренице и Бање Луке и да представницима хуманитарних организација дозволе контакт с тим лицима.

14.11. Преговори у Дејтону нашли се у ћорсокаку због проблема око територијалне подјеле бивше БиХ. Муслиманска делегација одбија да прихвати излазак Републике Српске на море и да врати Сански Мост, а противи се и проширењу коридора кроз Посавину на 20 километара.

20.11. Заказана па отказана церемонија **парафирања мировног споразума о БиХ у Дејтону**, због размимоилажења преговарача око размјене територија, статуса Сарајева и коридорâ у Посавини и према Горажду. Да би спријечио прекид мировних преговора, државни секретар САД за иностране послове, **Ворен Кристофер**, у тренутку кад су се шефови српске делегације **Слободан Милошевић** и муслиманске **Алија Изетбеговић** спремали да отпутују из Дејтона, **одустао од сопственог ултиматума „или споразум или разлаз“**, чиме је успио да преговараче задржи на окупу и обезбиједи наставак преговора о преосталим неријешеним питањима. Предсједник САД упутио **апел Фрањи Туђману** да одустане од захтјева у погледу статуса Брчког.

21.11. Делегације Савезне Републике Југославије, Републике БиХ у Сарајеву, на који је раније пристала хрватска страна, договориле се у Дејтону да прихвате **Мировни споразум**, на којем су у Дејтону радиле 21 дан.

Договор о томе постигли су шеф Југословенске делегације, предсједник Србије **Слободан Милошевић**, хрватски предсједник **Фрањо Туђман** и лидер босанских Муслимана **Алија Изетбеговић**, уз посредничку мисију чланица Контакт-групе, међу којима је најактивнију улогу имала америчка делегација.

Шеф Бијеле куће, који је ту вијест обзнанио, саопштио да је **Дејтонским споразумом** договорено да Босна и Херцеговина буде цјеловита, заједничка држава два државна ентитета - Федерације БиХ и Републике Српске, да Сарајево, такође, буде цјеловит град, а да ће централна власт у БиХ представљати ту заједничку државу према свијету, што значи да ће имати компетенције у домену спољне политике, монетарног система и неких других сличних заједничких функција и надлежности.

21.11. Укинут ембарго на испоруке оружја државама насталим на тлу претходне Југославије, заведен резолуцијама 713 (1991.) и 727 (1992.). Према **Резолуцији 1021**, ембарго остаје на снази првих 90 дана послјије званичног потписивања Мировног споразума.

21.11. Резолуција 1022, у којој је записано да се санкције Југославији трајно суспендују и да та одлука ступа на снагу чином самог потписивања;

21.11 Резолуцијом 1023 УН је поздравио **Основни споразум о региону Источне Славоније, Барање и Западног Срема** од 12. новембра и прихватио захтјев о успостављању **Прелазне управе** и размјештању одговарајућих међународних снага, којим би се олакшало спровођење Споразума;

22.11. Мировни споразум за бившу БиХ биће потписан у Паризу, потврдила Бијела кућа. “САД и европске земље усагласиле су се о мјесту за церемонију потписивања“, изјавио је портпарол америчког председника Мајк Мекари. Додао је да су настављени разговори о утврђивању датума одржавања церемоније.

24.11. Вијест да је руководство РС прихватило Дејтонски мировни споразум у **Бијелој кући и Пентагону примљена са олакшањем**, јер није очекиван „тако повољан развој у тако кратком року“, а сâмо прихватање је оцијењено као „крупна политичка побједа председника Милошевића“.

25.11. У Ораганизацији **Савеза српске омладине**, у сарајевском насељу Вогошћа одржан протестни митинг на којем је велики број младих изразио свој гњев и незадовољство због неправде која је Дејтонским споразумом нанесена Српском Сарајеву.

29.11. Око **40.000 грађана Српског Сарајева** изразило је на Илици заједнички став да је Дејтонски споразум атак на право 140.000 људи на живот, голи опстанак и самоопредјељење.

01.12. Предсједник Републике Српске др Радован Караџић упозорио је да се прије Паришке конференције мора обезбиједити статус Српског Сарајева, јер се без тога доводи у питање потписивање мировног споразума.

04.12. Одборници **Скупштине Српског Сарајева**, на сједници одржаној на Грбавици, усвојили су Декларацију којом прихватају мир из Дејтона, али не и мапе разграничења између ентитета по којима највећи дио Српског Сарајева припада Федерацији БиХ.

Градоначелник Српског Сарајева најавио је одржавање **референдума** за **12. децембар**, на коме ће се становници тог дијела града изјаснити о његовом територијално-административном статусу.

07.12. Испред моста српских бораца у сарајевском насељу Грбавица **окупило се више од 20.000 Сарајлија** како би изразили своје незадовољство због дејтонских мапа разграничења којима је предвиђено да Српско Сарајево припадне Федерацији БиХ. Једна од парола на скупу гласила је: **„142.700 Срба умријеће за Српско Сарајево“**.

08.12. У Лондону, под предсједавањем британског премијера Дона Мејдора, **почела Конференција о примјени Дејтонског споразума**, с циљем да се међународна заједница максимално мобилише у остваривању цивилног аспекта споразума за Босну и Херцеговину.

09.12. **Завршена Лондонска конференција** о провођењу мира у БиХ, усвајањем 47 закључака с тим у вези. Закључци се односе на војни и цивилни аспект провођења мира, стабилност у региону, хуманитарну помоћ, заштиту људских права, изборе, обнову инфраструктуре у БиХ. Формиран **Савјет за провођење мировног споразума** (Peace Implementation Council – PIC). Такође, донијета је одлука о формирању **Међународних полицијских снага** (International Police Task Force - IPTF), које ће бројати око 1.500 припадника и бити распоређене у 17 региона. Одлучено је и да ОЕБС обезбиједи средства за припрему и провођење парламентарних и других избора у БиХ.

12.12. **На референдуму**, одржаном у девет градских општина, грађани Српског Сарајева масовно су изашли и на 117 гласачких мјеста одговорили на питање: „Да ли сте за то да Српско Сарајево постане дио територије Федерације БиХ“? **98,78% се изјаснило ПРОТИВ**.

14.12. **Предсједници Србије, Хрватске и БиХ** потписали су у Паризу, на церемонији у Јелисејској палати, **Мировни споразум о Босни и Херцеговини**, који ступа на снагу часом потписивања и састоји се од 11 посебних докумената, анекса, у којима су доста начелно наведени аранжмани, норме и обавезе. **Тиме је озваничена тзв. Дејтонска Босна и Херцеговина**

Као представници земаља или организација–гаранта, споразум су потписали: **Виктор Черномирдин**, премијер Руске Федерације, **Бил Клинтон**, предсједник САД, **Жак Ширак**, предсједник Француске, **Дон Мејдор**, премијер Велике Британије, **Хелмут Кол**, канцелар Њемачке, **Фелипе Гонзалес**, у име Европске уније. Поред предсједника Србије **Слободана Милошевића**, у Југословенској делегацији су били: предсједник **Црне Горе Момир Булатовић**, министар иностраних послова СРЈ **Милан Милутиновић** и потпредсједник Републике Српске **Никола Кољевић**.

Према званичној листи, скупу у Јелисејској палати присуствовало је 100 предсједника држава и влада, министара иностраних послова и челника међународних организација и институција.

14.12. ПОСТОЈАЊЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ КАО ДРЖАВНОГ ЕНТИТЕТА УНУТАР БИХ ДЕФИНИТИВНО МЕЂУНАРОДНО-ПРАВНО ВЕРИФИКОВАНО.

14.12. Предсједник САД Бил Клинтон и Француске Жак Ширак разговарли су у Паризу о проблемима имплементације мировног споразума на подручју Сарајева и могућностима да се Србима у том граду врати повјерење, саопштила је „Бијела кућа“. На састанку вођеном „у четири ока“ у Јелисејској палати, прије церемоније потписивања мировног споразума о Босни, Клинтон и Ширак су разматрали „мјере чији је циљ да се изгради повјерење у Сарајеву и околини“, **изјавио је портпарол Бијеле куће Мајк Мекари.**

15.12. Предсједник Републике Српске др Радован Караџић је донио одлуку којом је **укинута ратно стање на територији Републике Српске** и преведено у стање непосредне ратне опасности, осим у општинама Српског Сарајева.

15.12. Савјет безбједности УН донио Резолуцију 1031 којом је новим међународним снагама под командом НАТО-а дао мандат за спровођење мира у БиХ. Примопредају дужности између УНПРОФОР-а и ИФОР-а треба обавити у року од пет дана.

17.12. На Јахорини одржана 56. сједница Народне скупштине РС на којој је разматран извјештај са мировних конференција у Дејтону, Лондону и Паризу, којег су поднијели чланови преговарачке делегације Републике Српске др **Никола Кољевић** и др **Владимир Лукић**. Највише критика је било због уступака великог дијела Српског Сарајева Муслиманско-хрватској федерацији. Др Лукић је изнио оцјену да је дошло до одступања у територијалном разграничењу између ентитета, па је умјесто задане дејтонске пропорције 51:49, територија Републике Српске сведена на 48,67% територије предратне БиХ.

На истој сједници за **предсједника** нове, четврте по реду, Владе Републике Српске изабран је **Рајко Касагић**, а за потпредсједнике Мирослав Вјештица, Велибор Остојић и Миломир Драганић.

21.12. Донесена **Резолуција 1035**, сагласно **Анексу 11 Општег оквирног споразума о миру у БиХ**, о слању 2.000 припадника цивилних полицијских снага УН, које ће углавном бити распоређене на територији некадашњих српских општина у Сарајеву.

1996. ГОДИНА

04.01. Карл Билт, координатор Европске уније за цивилна питања и **Високи представник међународне заједнице у БиХ**, први пут дошао у Бању Луку у којој је разговарао са **Биљаном Плавшић**, потпредсједником Републике Српске и **Рајком Касагићем**, премијером Републике Српске, о спровођењу мировног споразума и постизању трајног мира у цијелој БиХ. Исти дан, премијер Касагић разговарао је у Бањој Луци и са **амбасадором Француске у БиХ, Ивом Годоаом**.

07.01. Командант **Снага за имплементацију мира у БиХ (IFOR), амерички адмирал Лејтон Смит**, апеловао је на грађане у Републици Српској, у изјави коју је дао Српској радиотелевизији, да разумију њихову мисију и потреби да буду обавијештени о разлозима ватромета у свим градовима у РС, који су се десили дан-два раније, тј. уочи и на Бадњи дан. Власти Републике Српске су генерала Смита упознале да се **ради о божићним обичајима српског народа**, те да ће се слични ватромети масовно уприличити и поводом Дана Републике (09.01), Српске нове године (14.01) и других вјерских празника у јануару.

09. 01. У Бањој Луци свечано обиљежен Дан Републике.

09.01. Скупштина Федерације БиХ или Муслиманско-хрватске федерације, на засједању у Сарајеву усвојила **Декларацију о амнестији за сва лица која су за вријеме рата починила одређена кривична дјела**, изузев злочина геноцида и других ратних злочина, кажњивих по законима.

15.01. Командант IFOR-а амерички адмирал **Лејтон Смит**, у Маховљанима код Лакташа разговарао с командантом Ваздухопловства и противваздушне одбране Војске Републике Српске, генерал-мајором **Живомиром Нинковићем**. Договорено да се **аеродром у Маховљанима** користи и за **цивилни саобраћај**.

16.01. Предсједник Владе Републике Српске, Рајко Касагић послје разговора са делегацијом из Грчке, која је у Републику Српску допремила велике количине хуманитарне помоћи, најавио да ће се за протјерано српско становништво градити **Српско Сарајево**, на потезу Пале-Лукавица-Мокро и **Српски Сански Мост**.

19.01. **Преузимање Хидроелектране „Бочац“**, које је било договорено за 19. јануар, одгођено је за 4. фебруар, пошто је из команде IFOR-а саопштено да је **Хрватско вијеће обране**, које је „Бочац“ окупирао 11. октобра 1995. године, на предају електране пристало тек по истеку 45 дана, колико је за предају објеката предвиђено Дејтонским споразумом.

23.01. Дон Шетак, замјеник америчког државног секретара за иностране послове, за област људских права, изјавио је да је муслиманском предсједнику **Алији Изетбеговићу** пренио разочараност САД због неослобађања ратних заробљеника у року предвиђеном Дејтонским споразумом, пошто су нестали разлози за даљње задржавање српских заробљеника према Дејтонском споразуму. Крајњи рок за **размјену спискова** о заробљеним војницима био је **4. јануар**, а за **ослобађање свих заробљеника 9. јануар**.

29.01. Обављена **размјена заробљеника** између Првог корпуса Војске Републике Српске и јединица Седмог муслиманског корпуса. На слободу пуштено **76 српских бораца**, а истог дана пуштено 38 војника ВРС из зеничких затвора.

30.01. Припадници муслиманске полиције ухапсили су, на путу за Лукавицу, генерал-пуковника **Ђорђа Ђукића** и пуковника **Алексу Крмановића**, под сумњом да су починили ратне злочине. Официри Војске Републике Српске путовали су на састанак у команду IFOR-а у Лукавицу. Иначе, Ђукић је током рата радио у позадини за војно снабдијевање и није учествовао у борбеним дејствима, због чега је то хапшење наишло на врло жестоку реакцију са српске стране.

02.02. Хидроелектрана „Бочац“ **враћена на управљање Електропривреди Републике Српске**, потписом српске и хрватске стране.

09. 02. На сједници **Српске демократске странке у Бањој Луци**, предсједник Републике Српске и СДС, др Радован Караџић, **апеловао на Србе у Српском Сарајеву да остану тамо** „јер ће борба за Српско Сарајево бити настављена политичким средствима, као што међународна заједница покушава да политичким средствима састави оно што је сама разорила“.

09.02. Командант Главног штаба ВРС, **Ратко Младић**, затражио **спензију свих контаката припадника ВРС** са представницима БиХ и забрану свих контаката **због хапшења генерала Ђорђа Ђукића** и још десет припадника ВРС код Сарајева.

13.02. Генерал-потпуковник ВРС **Ђорђе Ђукић** и пуковник Војске Републике Српске **Алекса Крмановић пребачени у Хашки трибунал**, иако је дан раније муслимански лидер Алије Изетбеговића изјавио да ће Ђукић и Крмановић бити ослобођени.

20.02. Почела **евакуација сарајевских Срба** из дијелова града и општина које су по дејтонском мировном споразуму припале Федерацији БиХ. Тај процес ће потрајати све до **18. марта** те године. Срби су масовно напустили своје куће, имања, гробља и **заједно са посмртним остацима својих покојника** заувјек напустили општине: Илијаш, Хацићи, Илица, Рајловац, Грбавица и др.

27.02 Савјет безбједности Уједињених нација суспендовао санкције Републици Српској.

01.03. Шеф мисије **Организације за европску безбједност и сарадњу** у БиХ (ОЕБС), амбасадор **Роберт Х. Фровик** отворио у **Бањој Луци прву регионалну канцеларију на тлу Републике Српске**. Главна мисија ОЕБС је помоћ у припремама за провођење предстојећих избора, поштивање људских права, разоружавање донедавно сукобљених страна и успостављање изгубљеног повјерења међу њима.

11.03. Одлуком Народне Скупштине РС престао важити Закон о унутрашњим пословима за вријеме непосредне ратне опасности или ратног стања.

30.03. У **Мркоњић Граду** почела **ексхумација посмртних остатака српских цивила**, које су послје окупације **10. октобра 1995.** године убили хрватски војници и сахранили у масовну гробницу недалеко од града.

1. и 2.04. На **58. сједници Народне скупштине Републике Српске** у Палама донијета одлука о формирању **Државног комитета за сарадњу са међународном заједницом**.

Експозе о политичким приликама и стратегији Републике Српске поднио др Радован Караџић, подсјетивши да Дејтонски спортазум има доста сличности са Лисабонским и поставио питање зашто је он одбачен и због чега је вођен четворогодишњи рат.

05.04. Завршна **ексхумација 181. тијела српских цивила** из масовне гробнице на православном гробљу у Мркоњић Граду.

10.04. У Бањој Луци одржан **Оснивачки Сабор Странке независних социјалдемократа**, настале поткрај претходне године из некадашњег Клуба независних посланика у Народној скупштини РС. За првог предсједника изабран **Милорад Додик** из Лакташа, а за генералног секретара **Ненад Баштинац**.

19.04. У Хашком трибуналу **повучена оптужница против генерала Ђорђа Ђукића**.

21.04. Фонд **Светог Свехваљеног апостола Андреја Првозваног** из Москве, додијелио је **Орден светог Андреја Првозваног предсједнику Републике Српске др Радовану Караџићу**. Тиме је Караџић нашао у друштву одабраних личности словенских народа.

15.05. Смијењен премијер Републике Српске **Рајко Касагић**

19.05. **Гојко Кличковић** именован за **новог премијера Републике Српске**.

25.05. **Сабор Српске православне цркве** издао саопштење у коме се каже да Хашки трибунал изводи на суд читав један народ - српски.

25.05. Генерал Ратко Младић присуствовао сахрани Ђорђа Ђукића у Београду, а председник Владе Црне Горе, Мило Ђукановић, страним новинарима изјавио да је то **непажња власти у Београду**.

25.06. Народна скупштина Републике Српске усвојила **Закон о политичким организацијама**.

26.06. У складу са одредбама члана **3. амандмана XI на Устав Републике Српске**, председник Републике, др Радован Караџић донио одлуку којом је **пренио овлашћења председника РС на потпредседника Биљану Плавшић**, с почетком од 30. јуна 1996.

27., 28. и 29. 06. Новоизабрани **Главни одбор Српске демократске странке** на тродневном засједању у Палама утврдио је листу кандидата за одборнике у општинским скупштинама, посланике у Народну скупштину Републике Српске и посланике за Парламентарну скупштину БиХ, као и Биљану Плавшић за председника и Драгољуба Мирјанића за потпредседника Републике Српске. И поред инсистирања, др **Радован Караџић** се, због притисака међународне заједнице и у интересу спровођења Дејтонског споразума, **одрекао кандидатуре на предстојећим изборима**.

05.07. Послије многих неуспјелих засједа српском генералу **Ратку Младићу**, IFOR, под изговором да је открио тешко наоружање, предузео обимну акцију хапшења команданта ГШ ВРС, која је завршена неуспјешно по њене покретаче, јер је народ у Хан Пијеску и околини одбранио генерала

09.07. Народна скупштина Републике Српске усвојила је на 61. седници, одржаној на Палама, **амандман на Устав**, којим се уводи **Сенат као савјетодавно тијело највиших институција Републике**. Сенат ће имати до **55 чланова**, које ће именовати **председник РС**, а сенатори ће бити истакнуте личности из јавног, научног и културног живота. Предвиђено је да то тијело разматра питања од посебног значаја за укупни развој Републике Српске.

09.07. Народна скупштина Републике Српске донијела **Одлуку о расписивању избора за народне посланике у Народној скупштини Републике Српске и одборнике у Скупштини Града Српско Сарајево и у скупштинама општина**.

19.07. Ричард Холбрук објавио да се **Радован Караџић повлачи из политичког живота**. О томе је у Београду постигнут споразум, који су потписали Биљана Плавшић, Момчило Крајишник и Алекса Буха, представници институција Републике Српске, а свједоци потписа су председник Србије, **Слободан Милошевић** и шеф југословенске дипломатије, **Милан Милутиновић**. Споразум је потписао и сам Радован Караџић а у њему, између осталог, стоји да ће: 1) од 19. јула 1996. др Биљана Плавшић преузети функцију вршиоца дужности председника Републике Српске, до окончања избора 14. септембра 1996., 2) у складу с тим, **19. јула 1996. др Радован Караџић одступа са функције пред-**

сједника Републике Српске, као и од свих овлашћења које је имао у вези с тим; 3) др Радован Караџић одмах и трајно повлачи из свих политичких активности, неће се појављивати у јавности, на радију или телевизији, нити другим медијима комуницирања, нити ће на било који начин учествовати у изборима. **Функцију предсједника СДС преузео је Алекса Буха.**

17.08. Законом о изборним јединицама за избор посланика у народну скупштину Републике Српске, који је усвојио републички парламент, створене су све правне претпоставке за одржавање првих послеријатних избора у Републици Српској.

23.08. У Палати Федерације у Београду потписан споразум између Савезне Републике Југославије и Републике Хрватске о међусобном признању.

14.09. У Босни и Херцеговини, у организацији Републичке изборне комисије и Организације за европску безбједност и сарадњу (ОЕБС), а у складу са Законом о избору народних посланика и одборника, те Анексом 3 Општег оквирног споразума о миру у БиХ, одржани први послеријатни општи парламентарни и предједнички избори. Грађани са правом гласа бирали су посланике у Народну скупштину Републике Српске (83 посланика), посланике у Представничко вијеће Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине из Републике Српске (14), предсједника и потпредсједника Републике Српске, члана Предсједништва БиХ из Републике Српске, те посланике у Парламентарну скупштину Федерације БиХ, ПСБиХ из ФБиХ, члана Предсједништва БиХ из ФБиХ, те посланике у кантоналне скупштине у ФБиХ.

За предсједника Републике Српске, између више кандидата, изабрана је проф. др **Биљана Плавшић**, а заједно са на листи СДС био је и проф. др **Драгољуб Мирјанић**, који је постао потпредсједник РС. За члана Предсједништва БиХ из Републике Српске изабран је мр **Момчило Крајишник**. Највише гласова и посланичких мандата у Народној скупштини РС и Представничком дому Парламентарне скупштине БиХ из РС добила је листа **Српске демократске странке**.

Из Федерације БиХ за чланове Предсједништва БиХ изабрани су **Алија Изетбеговић** (Бошњак) и **Крешимир Зубак** (Хрват), а у тамошњим парламентарима највише посланика добиле су Странка демократске акције и Хрватска демократска заједница БиХ.

19.10. Конститутивна сједница Народне скупштине Републике Српске у новом, 2. сазиву, одржана је у Бањој Луци. Том приликом положене су и свечане заклетве, и то: предсједник (**Драган Калинић**) и потпредсједници Народне скупштине РС (др **Никола Поплашен** и **Мирослав Вјештица**), те генерални секретар Скупштине (**Стака Гојковић**). Осим њих, свечане заклетве положили су предсједник и потпредсједник Републике, члан Предсједништва БиХ из Републике Српске и делегати у Дому народа Парламентарне скупштине БиХ из Републике Српске (5 делегата)

Литература:

Bilić, Ivan: *Kronologija raspada SFRJ i nastanak hrvatske države*,

Biserko, Sonja: *Kovanje antijugoslovenske zavere*, knjiga 1, Helsinški odbor za ljudska prava u Srbiji, Beograd, 2006.

Марковић, Брана: *Југословенска криза и свет, хронологија јануар 1990 - децембар 1995*, Институт за међународну политику и привреду, Београд, 1996.

Наградић, Слободан: *Срицање демократије*, „Свет књиге“, Београд, 1998.

Народна скупштина Републике Српске 1991-2011., Народна скупштина Републике Српске, Бања Лука, 2012.

Шућур, Десанка: *Да се не заборави*, Матична библиотека Источно Сарајево, Источно Сарајево, 2012.